

ქართული
ბიბლიოთეკა

ს ა ქ ვ ე ა წ ვ ი ლ ო ო ნ ა ხ ა ტ ე გ ი ა ნ ი

ქ უ რ ნ ა ლ ი

იზარდუ, მუგანე ჯეჯილო,
დაპურდი, განდი ყანაო...
ი. დ.

№ XII

წელიწადი მეხვინდე

ტ ვ ი ლ ი ს ი

ტკაძე გ. დ. როჭინიანცისა ||| Тип. М. Д. Рогинянца. Гол. пр., л. № 41.
1896.

ქართული
ენობის ცენტრი

Дозволено цензурою Тифлисъ, 20-го Ноября 1896 года.

ქარაფშუტა და გერცხალი.

(ესოპის იგავებიდან)

ღირსმა შვილმა სრულათ გაფლანგა
ნანადერძევი ოქრო და თვალნი...
ამ სიმდიდრიდან დარჩა მას მხოლოდ
საზამთროთ ერთი ძველი-და შალი.

ერთ საწუბულ მერცხალს წერამ უეივლა,
ისწრაფა, ფრიად ადრე მოფრინდა —
იმ ვაჟებატონმა შენიშნა ჩიტნი: —
გაზაფხულდარა?! — შალიც გაჭვიდა.

მაგრამ დაბრუნდა მალე სამთარი,
დაჭბერა ქარმა, დაიგრიალა —
სიცვიემ მოჭკლა ჩვენი მერცხალი,
ქარაფშუტასაც გააზრიალა.

ვინც არ იფიქრებს და აჩქარდება,
იცოდეთ — ბოლო გაუმწარდება.

მომზადებული ბაყაყი.

(გადმოკეთებული)

(გუძენი ჩემ ჰატარა ნიოს)

იყო და არა იყო რა, იყო ერთი ვიყინა ბაყაყი; ცხოვრებდა ერთ დიდ და მღვრიე ტბაში, იჭერდა კოლოებს, ბუჩებს და გასაფხულობით მალლა ვიყინს მორთავდა სოლმე თავის ამხანაგებთან ერთათ. ასე მშვიდობით გაატარებდა ჩვენი ვიყინა მთელ საუკუნოებსაც, რასაკვირველია, თუ ვარუატი არ მოუსწრებდა და ნისკარტს არ წააფლებდა მაგრამ ერთმა შემთხვევამ ჭანჩანკი სხვანაირათ დაუტრიალა მას.

ერთხელ ჩვენი ვიყინა წამომჯდარიყო წებლში თავ ამოყოფილ კუნძუც და სიამოვნებით ტკბებოდა ჟუჟუნს თბილი წვიმით.

—ოჰ, რა შეენიერი ნოტიო ჭაერია დღეს! ფიქრობდა ის: —რა სიტკბოებაა სიცოცხლე! წვიმა აწყურებდა

ჭრელ, ჰრიალა ზურგზე და წვეთ წვეთათ ჩამოეყვანა მუცელზე და თათებზე; ამით ჩვენი ბაუაი გრძნობდა დიდ სიამოვნებას, იმისთანა დიდს, რომ ერთხელ ნამეტანის განცხრომისაგან კინაღამ დაიუიუნა, მაგრამ ბედზე ძალე მოაგონდა, რომ შემოდგომა იყო და ბაუაუები შემოდგომით არ უიუიუნებენ სოლმე, და რომ დაეუიუნა, რასაკვირველია ის დაამცირებდა თავის ბაუაურ ღირსებას. ამიტომაც თავი შეიკავა და ხელ-ახლათ განცხრომას მიეცა.

უცებ ზევიდან რაღაც სმაურობა მოისმა, თითქო რაღაც შუილ-სუილით ჭჭრის ჭაერსო. არიან იმნაირი გვარის იხვები, როდესაც ისინი ფრინავენ, ფრთებს ისე ღონივრათ აქნევენ, რომ მათი სმაურობა სძირათ სტყუნას წაბავს. ფიუ-ფიუ-ფიუ! ისმის ჭაერში, თუმცა იხვები ისე ძაღლბ კი მიფრინავენ, რომ, უცებ, თუ არ დააკვირდი, თვალთაც ვერ დაინახავ. აი სწორეთ ამ იხვების სმაურობა მოესმა ჩვენ უიუნას. ამ ხანათ იხვები ეტეობა დაღალულიყვენ და დასასვენებლათ დაეშვენ ძირს, სწორეთ იმ ტბაზე, სადაც ჩვენი ბაუაი ცსოვრებდა.

— ვვი, ვვი, ვვი! თქვა ერთმა მათგანმა: — ჯერ კიდევ ბევრი გვაქვს საფრენი, ჰატარა ვისაუშმოთ.

ბაუაი მაშინვე დაიძაღა; თუმცა იცოდა, რომ იხვები არ შეჭამდნენ იმ სისხო კომფაშოს, მაგრამ მანაც სიფრთხილით მოიქცა და შემჯრა იქვე კუნძის ქვეშ. მერე

დაფიქრდა, ცნობის მოყვარეობაც აღეძრა, გაბედა ისევ და თავის ბრიალს თვალები ამოჭყო წებულსევით. ძალიან ესა-
 ლისებოდა გაეგო თუ სად მიემგზავრებოდნენ ისვები.

— უვი, უვი, უვი! თქვა მეორე ისვმა: — კარგი სიცვიე-
 ები დადგა, დროა ძალე გავეშუროთ სამხრეთისაკენ, ჩვენი
 თბილი სამხრეთისაკენ!

ვევლა ისვები დაეთანხმენ, დაიწვეს ძაღლა ვიუნი და
 უფრო ჩქარა გაცურ-გამოცურეს.

— კეთილშობილხო ისვებო! გაუბედა მათ ბაუაუმა — თუ
 შეიძლება ერთი ამისხენით, თუ რა არის სამხრეთი, რომე-
 ლიც თქვენ ახლა ახსენეთ?

ისვები შემოესვიენ ბაუაუს. ჯერ გადაულაზა დაუხირეს,
 მაგრამ დაინახეს რომ ის მეტათ გაბერილიყო და ევლში
 არ გაეტეოდა. მაშინ დაიწვეს ფთხრიალი და ასე უპასუ-
 ხეს:

— ოხ, რა კარგია სამხრეთი! რა თბილა ახლა იქ!
 რა შვენიერი და თბილი ტბებია, რამდენი კოლოები და
 ჭია-ღუეცია იმ ტბებში! სამოთხეა სწორეთ ახლა სამ-
 ხრეთი!

აღტაცებაში მოსული ისვები ისე ძაღლა ვიუნიებდნენ
 რომ საწვალა ბაუაუი სულ გააფრუეს. ბოლოს ისინი
 ძლივს დაამშვიდა ვიუინამ და თხოვა ერთ მათგანს, რომე-
 ლიც უფრო მოსდილი და ჭკვიანი ჩანდა, რომ აესხნა
 მისთვის თუ რა იყო სამხრეთი, როდესაც ჭკვიანმა ისვმა

აუსნა, რომ სამხრეთი არის ისეთი მხარე, სადაც ასლან, როცა აქ სამთარია, იქ საფსული და სიცხეებიაო, ჩვენი ბაუჯი აღტაცებაში მოვიდა, მაგრამ ბოლოს მაინც კიდევ დაეკითხა, რადგანაც მეტათ ფრთხილი არსება იყო:

— კოლოები და ბუსები კი ბევრი არის?

— უჰ! რამდენიც გინდა! სულ ჯოგ-ჯოგათ! უნასუსა ისემა.

— ეი, ეი! წამოცდა უცებ ბაუჯეს, და მაშინვე მიიხედ-მოიხედა, სომ ასლო ამხანაგთაგანი არაზინ არისო, მაგრამ ბედზე ბაუჯები წუალში დამალულიყვენ.

— წამიუვანეთ მეც, კეთაუვანეთ!

— ძრიელ მიკვირს, უნასუსა ჭკვიანმა ისემა, — როგორ წავიუვანოთ რომ შენ ფრთები არ გაქვს?

— თქვენ როდის წახვალთ?

— ძალე, ძალე! წამოიძახეს ეველა ისეებმა: — აქ რა ცივა! სამხრეთისაკენ, სამხრეთისაკენ!

— მამ დამაცადეთ რამდენსამე წამს, მოვიფიქრებ და ახლავ მოვბრუნდები; რამე სერსს მოვიგონებ.

ბაუჯმა დაიურყუძალა წუალში და იქ შლამში ღრმათ ჩაიფლა, რომ არაზის არ დაეძალა მისთვის ღრმა მოსა-ზრება.

გაიარა რამდენიმე წამმა; ისეები კიდევაც გაფრენას ემზადებოდენ, მაგრამ ამ ღროს ბაუჯმა ისევ თავი ამოჭ-

ყო წელიდან, დაცუცქდა მალღ კუნძუე და მხარულათ
 შესძახა:

— მოვიფიქრე! ვიპოვე! აი ბატონებო: ორმა თქვენ-
 განმა ნისკარტით წკებლა დაიჭირეთ და მე კი შუაზე ჩა-
 მოვეკონწიალები. თქვენ იფრენთ და მეც თქვენთან ვიქე-
 ბი. მხოლოთ ეს კია საჭირო, რომ არც თქვენ იხინინოთ.
 და არც მე დავიუიუინებ.

თუძცა ბაუაუის გულისათუის დამუნჯება და სამი ათა-
 სი ვერსის მხმძილზე მისი ნისკარტით ზიდღვა სასინამოჟ-
 ნო არ იყო ისუებინათუის, მაგრამ ბაუაუის მოსაზრებამ
 ისე გააკვირვა ისინი, რომ უველა ერთხმათ დათანხმდენ.
 გადასწევიტეს, რომ უოველ ორ საათში გამოცვლიდენ
 ერთმანერთს ბაუაუის ზიდვაში; რადგანაც ისუები ძრეულ
 ბევერი იუვენ, ამისათუის დიდი ძალა არ დაადგებოდათ.
 იშოვეს კარგი მაგარი წკებლა; ორმა ისუმა აქეთ იქით
 მოჭკიდა, ბაუაუი შუაში ჩამოეკიდა და მთელი ჯოკი აფ-
 რინდა ჭაერში.

ისუები ისე ძაღლა აფრინდენ, რომ ბაუაუს თავბრუ
 დაესხა; ამასთან ისინი თანასწორათ არ მიფრინავდენ და
 აქეთ-იქით ადადმართებდენ წკებლას, ჩვენი საწუალი უიე-
 ნა აწუდებოდა აქეთ-იქით და რაც ძალი და ღონე ჭქონდა
 ისე უჭერდა კლანჭებს, რომ წკებლა ზირიდან არ გამო-
 ვარდნოდა და თვითონ მიწაზე არ გათხლამუელიყო, მაგ-
 რამ ძაღუ შეეჩვია ამ მდგომარეობას და აქეთ-იქითაც კი

იხედებოდა. სწრაფათ კარბოდენ მინდვრებს, მდინარეებს, მთებს. თუძცა ვეგლა ამაებს ბაუაი კარგათ ვერ უეურებდა, რადგანაც დაკიდული იყო, მარტო უკან და ცოტაც სევით შეეკლო განედვა, მაგრამ მინც, რასაც უცქეროდა, იმითიც ბედნიერი იყო და უსაროდა.

— შეენიერთ არ მოვიგონე? ფიქრობდა თავის თავათ უიენა.

იხვებიც ალერსიანათ მიფრინავდენ ბაუაის კარშემო და მადლა აქებდენ მას.

— საკვირველი ჭკვიანი არ ეოფილა, ეს ჰატარა ცხოველი? ჩვენ იხვებშიაც კი იძუიათათ გამოერევა ამ ნაირი აზრიანი თავი!

ბაუაუმა ძლივს შეიკავა თავი, რომ არ დაეეიენა და იხვებისთვის სრდილობიანი მადლობა არ გადაესდა; კარგათ ახსოვდა, რომ ჰირი ცოტათაც რომ გაელო, წკეპლა გაუსწლტებოდა და მიწაზე თავქვე დაეშვებოდა.

ასე ეზარტეუნებოდა საწეალი ბაუაი მთელი დღე; იხვები მალმალ იცვლებოდენ და ფრენაშივე სერსიანათ გამოართმევდენ ხოლმე ერთი მეორეს წკეპლის ბოლოს; ეს კი ძრიელ საშიშო იყო ჩვენის ბაუაისათვის; ერთხელ ისე აკანკალდა ამ გამოცვლის დროს, რომ კინაღამ დაიფირო, მაგრამ ბედმა გადაარჩინა.

სადამოს ისინი დაეშვენ დასასვენებლათ ერთ ტბაზე.

მეორე დღეს გათენებისას იხვები ისევ გაუდგენ ცხანს-თბ-
ვისი ოთხფეხა ამხანაგით.

ბაუაუი ჭხედავდა ძირს მოთიბულ ვანებს, შემოდგო-
მისაგან გაუვითლებულ ტყეებს, სხვა-და-სხვა სოფლებს;
სოფლებიდან მოისმოდა კიჟინა ჰატარა ბიჭებისა, რომ-
ლებიც ბაღეისი მხიარულათ დასტოდენ და თავის ჟივილ-
კივილით ვათომ უფროსებს ესმარებოდენ. ბავშებმა შეამ-
ჩნიეს სეგეთ იხვები და ერთმანეთს ხელით უჩვენებდენ.
ბაუაუს ძრეელ უნდოდა, რომ იხვებს ცოტა ძირ-ძირ დაე-
წეოთ ფრენა, რომ სოფლელებს ბაუაუიც შეეძინათ და
ენახათ, ამისათვის ჰირველათ დაისვენეს თუ არა ბაუაუი
შეესვენა იხვებს:

—არ შეიძლება, რომ ჰატარა დაბლა იფრინოთ? იმ
სიმაღლეზე სულ თავი მიბრუნის, შემინიან უცებ გული
არ შემიღონდეს და არ დავიღუპო.

იხვები ძრეელ გულკეთილები იუვენ. დაჭწირდენ თხო-
ვნის ასრულებას და მეორე დღეს სულ ძირ-ძირ მიფ-
რინავდენ.

—შესუდეთ, შესუდეთ! დაიუვირეს ერთ სოფელში ჰა-
წია ბიჭებმა: იხვები ბაუაუს მიაფრენენ!

ბაუაუს ეს კარგათ მოესმა და გულმა სისხარულისაგან
ხტუნაობა დაუწყო.

—ნეტავი თუ იციან მკათ რომ ეს ხერხი ჩემი მო-
კონილია! ფიქრობდა იხვებთან მოგსახური.

— უცქირეთ, უცქირეთ! ვეროდენ მეორე სოფელში:
 რა საკვირველებას! ნეტავი ვინ მოიგონა ეს სერსი?

აქ კი ბაუაემა ველარ მოითმინა, გადააზიწუდა თავის
 სიფრთხილედ და რაც შეეძლო ისე მადლა დაიეიენა:

— მე, მერწმუნეთ, მე მოვიგონე!

ეს დაუვირება იყო და ჩვენი ბაუაი თავ დაღმა ძირს
 დაეშვა. ისუები შეშინდენ და ერთხმათ დაიძახეს. ერთი
 მათგანი დაეღვენა ბაუაეს, უნდოდა ნისკარტი ეტაცა და
 დაესნა მეგობარი, მაგრამ ვერ მოახერხა. ბაუაი ფეხ-
 ბის ზარტუნით ძირს მოდიოდა. ბედზე ქვეშ ტალახიანი
 ტბა დასვდა და შივ ჩატეაუნდა. იმან ძალე ამოჭყო თავი
 წელიდან და კიდევ შესძახა:

— მე ვიუავი, მე, რომ მოვიგონე! მაგრამ კარშემო
 არაზენ იყო რომ გაეგონა და დაეფასებინა. იქ მეოფ ბა-
 ეაეებს შეშინებოდათ წუალში სმაურობის და მიძალულ-
 მოძალულიყვენ. ბოლოს ისინიც ვამოხნდენ წელიდან და
 გაკვირვებით დაუწეეს ცქერა ახალ სტუმარს.

სტუმარი მოუევა თავის ახალ მასწინძლებს (რასაკვირ-
 ველია ბევრი ტუეილებიც მოაკერა): ვითომ ის მთელი თა-
 ვის სიცოცხლე იმის ფიქრში იყო, თუ როგორ გამკსა-
 რებულიყო მადლა ჭყარში, ბოლოს როგორი სერსიანი
 საშუალება მოიგონა; იცრუა, რომ იძახ ჭყავს საკუთარი
 ნაქირავები ისუები და როდესაც ისურვეს—გაუხიდავს ნის-
 კარტში წკეპლას და გაემკსავრება სადაც უნდა; რომ იმან

მოიარა ტურფა სამხრეთი, სადაც შვენური თბილი ტბებია და აურაცხველი ბუხები, კოდოები და სხვა მათი საკვები ჭია-ლუა.

— მე განგებ გეწვიეთ თქვენ, — ურცხვან დაუმატა ვიყინამ, — გეწვიეთ რომ შენასა, თუ როგორ ცხოვრებთ. მე ვაპირებ თქვენთან დარჩენას მხოლოდ გასაფხულამდის, სანამ ჩემი იხვეები დაბრუნდებოდნენ: მე ისინი დროებით ვაფთხავისუფლებ შრომისაგან.

მაგრამ საუბედუროთ იხვეებმა ის აღარ მოიკითხეს. იმათ ეგონათ, რომ ბაყაყი მიწასე დაენარცხა და სული დალიათ, და სიბრალულით მოიკონებდნენ სოლმე.

საბრალლო ბაყაყი დარჩა სამუდამოთ ახალ ტბაში და ახალი ამხანაგ-მასწინძლეები ხშირათ დასცინოდენ სოლმე მის სიცრუეს.

დ. შ.

დაუღალავი მოღვაწე მართა.

რთ გლეხის ოჯახში ქალაქ ბეზანსონის ახლო, 1740 წ. დაიბადა ანა ბიჟელ, რომელსაც შემდეგ მონოზნათ შესვლისა სახელათ დაერქვა მართა. მართა ოცი წლისა ღროებით შევიდა მონასტერში; ამას სურდა ავათმყოფებისთვის მოეწყო და ღარიბთათვის თავი შეეწირა. მონოზნები მალე წაეიდნენ მონასტრიდან, რადგან ეს მონასტერი სამხედრო საავათმყოფოთ გადააკეთეს. მაშინ აქეთ მხარეში გაჩქარებულნი ომი იყო. ავათმყოფებს და დაჭრილებს მოვლა ეჭირებოდათ — მართაც სწორეთ ამისთანა შემთხვევას ეძებდა, რომ გამოსადეგი ყოფილიყო ყველა გაჭირებულებისათვის და ამიტომაც ის საავათმყოფოში დარჩა. მართას ბევრი საქმე გაუჩნდა, მაინც არ უყვარდა უსაქმოთ ყოფნა. გარდა საავათმყოფოში მუშაობისა, ის კიდევ სხვა-და-სხვა საქმეს ჰკიდებდა ხელსა და ცდილობდა, რომ ყოველი ადამიანისათვის ესამოყენებინა. მაშინ სატუსალოებში ბევრი გაჭირებულნი (ტანჯებოდნენ, ბევრი გალატაკებული ოჯახები მოიპოვებოდა! მართა ყველგან ასწრებდა შემწეობის მიცემას, მშიერებთან და შიშვლებთან საკმელი და ტანისამოსი მიჰქონდა, ყოველ გაჭირებულს ნუგეშსა სცემდა: ცეცხლი გაჩნდებოდა თუ არა სადმე, ან წყალ-დიდობა იქნებოდა, ერთ წამს იქ დაიბადებოდა და ყოველს გაჭირებულს თავს შესწირავდა. მართას ფული არაოდეს არ ჰქონდა, თავისი მცირე შეძლება თითონ ძლიერსა ჰყოფნიდა; მაგრამ აქედანაც

ახერხებდა სხვის ხელის გამართვას, დაუზარებლათ შრომობდა სხე-
ბისათვის.

დაჭრილ ჯარის კაცებს ისე სიყვარულით და მუყაითათ უვლი-
და, რომ იმათ დედასავით შეიყვარეს. ყველა იმათგანი მარ-
თას უზიარებდა თავის მწუხარებას და სინარულს; რჩევას ჰკით-
ხავდა საქმეებში. როგორც კი შევიდოდა საავთმყოფოში, ყვე-
ლა მოწიწებით და პატივისცემით მიესალმებოდნენ. დაჭრილები მარ-
თას დედას ეძახდნენ, და ისიც იმათ—შვილებს.

კაცი მომვლელის სახელი ისე ჰქონდა განთქმული მართას
მთელ არე-მარეში, რომ სხვა ქალაქების ავთმყოფები თხოულობ-
დნენ ბეზანსონის საავთმყოფოში გადაყვანას.

მართა დიდხანს უვლიდა სამხედრო საავთმყოფოში ჯარის კა-
ცებს და ნამდვილ დედობას უწევდა. იგი სამოც წელს გადასული
იყო, რომ რალაც უსრამოვნობის გამო უფროსების ბძანებით
უნდა დაეტოვებინა საავთმყოფო. ჯარის კაცები სასოწარკვეთილე-
ბას მიეცნენ, თავიანთ უფროსებს ევედრებოდნენ, რომ მართა ისევ
დაუბრუნებინათ, მაგრამ ამაოთ. მხოლოდ კარგა ხანს შემდეგ მართა
დაუბრუნდა ისევ თავის საყვარელ საქმეს. მარშალ უდინომ, ბეზან-
სონში გავლის დროს, მოინდომა მართას ნახვა. „მე თქვენზე ბევრი რამ
გამიგონია ჯარის კაცებისაგან, უთხრა მან,—თქვენმა შრომამ და ზრუნ-
ვამ ამაოთ არ ჩაიარა. ჯარის კაცები თქვენ გაფასებენ — იმათ ძალიან
უყვარხართ, მე თითონ, ჩემი ყურით გავიგონე რომ დაჭრილები ამ-
ბობდნენ: სად არის ახლა ჩვენი მართა? ის რომ აქ, ჩვენთან, იყოს
შეგვიმცირობდა ტანჯვასო“.

ერთი იმისი მახლობელი ნაცნობი კაცი ამ გვართ უამბობდა
ყველას მართას ცხოვრებას, როდესაც ის 70 წელს გადაცილებული
იყო კიდევ. „მართას ჰქონდა პატარა სახლი ბალით, რომელშიაც
თავის ამხანაგი ქალით მუშაობდა. ისეთი ცოტა შემოსავალი ჰქონ-
და, რომ იმის აუცილებელ მოთხოვნილებასაც ვერ აკმაყოფილებ-

და. ოთახის მორთულობა სულ უბრალო ჰქონდა: საწოლი ტახტი, ორი-სამი სკამი, დაბადება, რამდენიმე საღმრთო რჯულისა, საეკიმო და სამეცნიერო წიგნები. სამზარეულოში ადრე რომ დიდრონი ქვაბები ელაგა, ახლა სულ წვრილი ქვაბები ჰქონდა, რომელშიაც ლარბთათვის ხორცს ხარშავდა და თავის ხარჯით ასაზღოვებდა მათ; სახლში ხატები ელაგა და შხირათ ლოცულობდა. რაც მეტი ჭურჭელი და ტანსაცმელი ჰქონდა, გაჰყიდა, რომ ფული საწყობისთვის მოეხმარებინა. როცა ეუბნებოდენ — არა სჯობია გაყიდვას შენთვის შეგენახაო, ის ხუმრობით უპასუხებდა:

— ჩემთვის რა გამოსაყენებელია? არ მოიხარშება და არ შეიქმევა, სხვა ფრიც რისთვის გამოიადგებაო?

ბევრნი ამასაც ეუბნებოდენ: — თითონ შენ თითქმის დაგლახავდიო?

მაშინაც ამ პასუხს აძლევდა:

— რაეუყოთ მერე? ზოგს ისიც არა აქვს, რაც მე მაქვსო.

მისი ხელი ერთს წამს არ გაჩერდებოდა, ჩაიგდებდა ღროს თუ არა თავის ბაღას უნდებოდა. ერთი კუნჭული მიწა ტყუილათ არ უცდებოდა, ყველგან დათესილი ჰქონდა რამე ბოსტნეულობა.

ღამ-ღამეობითაც იზოვიდა სამუშაოს, წყალს გაათბობდა და სხვების სარეცხს რეცხავდა. ღამე სულ სამი-ოთხი საათი ეძინა, ზოგჯერ სულ არ დაძინებდა, მძიმე ავთმყოფს უჯდა თავით; როდესაც ძალიან დაილაღებოდა და დასასვენებლათ დაჯდებოდა მოჰყვებოდა ტილოს ნაგლეჯების დარღვევას, იარაზე დასადებათ, ან ბალახეულობას არჩევდა წამლებისთვის. ახალგაზღობაში დაქრილების ცქერას ვერ იტანდა და ხშირათ გული უწუხდებოდა; დიღხანს ებრძოდა, ვიდრე არ დასძლია თავს.

1810 წელს ბეჰანსონის საპატიმროებში მოიყვანეს 660 ისპანელი ტყვეები, ესენი საშინელი გაჭირვებულნი და გაღატაკებულნი იყვნენ; თხოენითაც ვერ ითხოვდენ რადგან ფრანგული ენა არც ერთმა

მათგანმა არიცოდა, მართამაც, მართალია, არ იცოდა იმათი ენა, მაგრამ ხედავდა რაც აკლდათ და შეუდგა მათთვის მუშაობას: გაამწეურა ლეიბები, რომლებზედაც ტყეები იწევენ, დაურეცხა და გამოუცვალა საცვალი. ყოველ ტყევს საზრდოთ დღეში სამი გროში ჰქონდა დანიშნული, ამ ფულით მარტო ერთი გირვანქა პური მოუვიდოდათ. მართა ყოველ დღე დადიოდა მდიდარ ოჯახებში, სასტუმროებში და აგროვებდა პურის ქერქებს და ნაჭრებს. ვატენილი კალათით მხიარულათ დაბრუნდებოდა თავის მეგობრებ — ტყვეებთან. ვინც გზაზე შეხვდებოდა — ყველას თხოვდა შემწეობას საწყალი ისპანელი ტყვეებისათვის, ზოგი აძლევდა ფულს, ზოგი მარილს, ზოგი ბრინჯსა, — ამნაირათ ცოტ-ცოტათი შეგროვილი ბევრი ღებოდა. რაც უნდა ცუდი ღარი ყოფილიყო მართა მანც ყოველ დღე მიდიოდა ფულისა და სანოვაცეს მოსაგროვებლათ. საშინელ ცრე ქარიან დღეში თვატრის კარებ-წინ მართა რამდენსამე საათს გაჩერებული იყო ხოლმე ყულაბით ხელში და ყოველ შემსვლელს თხოვდა შემწეობას ისპანელ ტყვეებისთვის. რამდენსამე ხანს შემდეგ დააპირეს ისპანიელი ტყვეებს სხვაგან გადაყვანა. მართა დიდად შეწუხდა, უფრო მეტის მხნეობით დაიწყო ფულის მოკრება, რომ ეყიდა საგზაოთ თბილი ტანისამოსი. ისპანელებს ძალიან შეუყვარდათ მათთვის თავ-დადებული, დაულალავი მზრუნველი მართა და ერთი თავის ამხანაგთაგანი გაუკზანეს ქალაქის უფროსს სათხოვნელათ: „ნება მოგვეცით ერთი ჩვენგანი მართასთან დარჩეს მოსაყვარელათ. იგი ახლა მოხუცდა, სამოცდა თორმეტი წლისა შეიქნა, ძალ-ღონე აღარ აქვს იმდენი იშრომა სხვებისათვის, და დიდი ცოდვა იქნება მოხუცებულობის დროს უპატრონოთ დაეტოვოთ“. გაგზანელი ისპანელი გულ-დაწყვეტილი უკან დაბრუნდა, იმათი თხოვნა არ შეიწყენარა უფროსმა. ტყვეებმა არ იცოდნენ მადლობა როგორ გადაეხადათ მართასთვის. ერთ მათგანს ვერცხლის ჯვარი ჰქონდა — გამოართვეს იმას და ზედ დაწერინეს: „ჩვენ მფარველ დედა მართას“. და სახსოვრათ მისცეს. მართამ უარი ვეღარ უთხრა, ამისთანა საჩუქარზე უარის თქმა შეურაცხყოფა იქნებოდა.

ომი ისევე ისე იყო; არ გაივლიდა დღე რომ ბეზანსონში არ მოეყვანათ 30—40 ტყვე მშვირ-ტიტველი და დასახიჩრებელი, რომლებსაც რაც უნდა ცუდი დარი ყოფილიყო, მინც სამუშაოთ გზენიდენ. მართა სხვების მემწეობით ყველა მათკანს თბილ საქმელს აჰქმედა, თავის სამზარეულოში გაკეთებულს. თან-და-თან უფრო მეტი საქმლის გაკეთება უნდებოდა, რადგან ყოველ დღე ახალ-ახალი ტუსაღები მოჰყავდათ. ენკენისთვეში 1811 წელს ტყვეებს ათობით კი არა ასობით და ათასობით თვლიდენ. დალალულებს და შიმშილისაგან დასუსტებულებს, რომელნიც გზაზე მართო კართოფლის ნაფუცქევენით იკვებებოდენ, ბინაც არ მოეპოვებოდათ; საპატიმროებში ადგილი აღარ იყო, ზოგი ეზოში წებებოდა და ზოგიც ქუჩებში, ვისაც ბინა ჰქონდა ისე ეწროთ იყვენ რომ არც ჯდომა შეეძლოთ და არც წოლა; თავაც არ ჰყოფნიდათ, რომ ქვეშ ყველას გაეშალა. მართას გაუჩნდა ძალიან ბევრი საქმე და კვლავინდელივით შრომას არ აკლებდა. მალე ტყვეების რიცხვი შემცირდა, რადგან სხვა-და-სხვა ქალაქებში გაგზავნეს.—მართა მინც უსაქმოთ არ დარჩენილა. იგი შეუღვა ობოლ ბავშვებისათვის და გლახაკებისათვის ზრუნვას, რომლებსაც ლუკმა-პური არ მოეპოვებოდათ.

1812 წელს, ბეზანსონში მოიყვანეს კიდევ ბლომათ ტყვეები, რომლებსთვის საკარო იყო პურიც და თავ-შესაჯარაც. მაშინვე ყველამ მიმართეს მართას, რომ იმას გაეწია მათთვის მზრუნველობა. დატრიადლა მოხუცებული ქალი.

მართლა რა რიგათ გაჰკვირდენ ჯარის კაცები, როდესაც შავი გამხმარა პურის მაკიერათ, სულზე დილაობით ნახევარ გირვანქა თეთრი პური მიიღეს, შუადღისას თბილი საქმელი, საღამოზე რძე და კიდევ თამბაქო მოსაწევათ.

ამ წელს ზამთარი გაგრძელდა, საპატიმროებში ბევრი ხალხი იხრცებოდა, — გადასადები ავითმყოფობა გაერცელდა, მცხოვრებლებს შიმის ზარი დაეცათ. მართას გაუჩნდა აუარებელი საქმე; დილით

სალამომდის უვლიდა ავათმყოფებს, მაგრამ მაინც ჯანსაღად იყო. საქმეებს მარტო თითონ ვეღარ ასწრებდა და ბევრნი შევლოდნ-თანაშემწეთ უფრო ისინი იყვნენ, ვისაც თითონაც რამე გაჭირვება გამოეელოთ, მართამ იცოდა საქმის განაწილება: ვისაც რა ეხერხებოდა იმ საქმეს ჩააბარებდა, ამიტომაც ყველა დიდი სიამოვნებით ასრულებდა თავის მოვალეობას. ბევრნი თავიანთ ფულს მართას აძლევდნენ, რადგან იმან იცოდა როგორ მოეხმარებინა.

ბევრჯელ მართას სიკეთისათვის უსიამოვნობას აყენებდნენ — დანიის მცემულ ფულებს ლოთობაში ხარჯავდნენ. ერთხელ სასაფლაოზე, როდესაც მკვდრების სულს იხსენიებდნენ და ბევრი ხალხი იყო, მართა ფულს აგროვებდა საწყლებისათვის და გაცივდა. ამ ავათმყოფობამ ჯან-საღი მართა წელში მოახარა, მაგრამ ის მაინც არ იშლიდა აღრინდელივით მოღვაწეობას.

1814 წელს თითონ ქალაქ ბეზანსონში რომ იყო, მართა მამაცათ მტრების ტყვიას ქვეშ, უვლიდა დაჭრილებსა, უვდებდა ყურს მოხუცებულებს, ყმაწვილებსა და ყველაზე ბოლოს დატოვა ბრძოლის ველი. მართას ყველა დიდ პატივს სცემდა. გრაფ ანტუაში, ბეზანსონში ყოფნის დროს, ამის შუამავლობით იცოდა ოთხი დასასჯელი კაცი გაათავისუფლა. მეორე ომის დროს, 1816 წ. მართამ უშიშრათ გაიარა ავსტრიელების ჯარი და სოფლებში მოაგროვა დამწეულ ჯარი.ათვის სანოვაგე. ბევრმა ავსტრიელებმა იცნეს იგი, მაგრამ მაინც ვერაფერ გაბედა ხელის ხლება.

მართა სამი თვე ავათ იყო და 74 წლისა მოკვდა. მთელ ვეროპას გავრანილი ჰქონდა მისი კაცთ-მოყვარეობა და ყველა სიყვარულით და პატივისცემით იხსენიებდა იმას სახელს: მან ანდრძათ დატოვა, რომ საფლავის ქვაზე მინი სახელი არ დაეწერათ. ასე თავმდაბალი იყო ყველასთვის თავგანწირული მართა.

მ. ლემკრა.

მუშის სიმღერა.

სამუშავო, სამუშავო
 მომეთ, სელი ვანძრიო,
 დაუღლელებთ ქვა-კლდე, მიწა
 სულ ძთლათ! გადგანგრიო!

რას მიქვიან უქმათ ეოფნა
 და ან ვის რას არგია?
 წარმაცდი და სელთ უპკარი
 ქვეენის მეტი ბარგია.

თეოდ. კანდელაკი.

ჯემს გარფილდის ცხოვრება.

XVII.

საბუნებოში, ჯემსი ორი თვე იყო თავისუფალი ზეს დროსადღურგლო მუშაობაში გაატარა. მისი უფროსი ძმა თომა ამ დროს შინ იყო. ორივემ დედისათვის ფანჩატურის აშენება განიზრახეს. ხის მასალა წინდაწინვე დაამზადა თომამ, ასე რომ ჩარდახი უცბათ აშენდა, თუმცა ორი ძმის მეტს არავის არ მიუღია მონაწილეობა მის აშენებაში. გარფილდის მამის სიკვდილს შემდეგ ახალშენის ფერი სრულიათ შეიცვალა. ძეღურების მაგიერ კოპწია ფიცრის სახლები შენდებოდა, მცხოვრებთა რიცხესაც თანდათან ემატებოდა, ერთის სიტყვით, ტყის ახალშენის მცხოვრებთ თანდათან მოძრაობის და სიცოცხლის ფერი ედებოდა.

ააშენეს თუ არა ფანჩატური, ჯემსი სამუშაოს საშოვნელათ მეზობელ მეფერმეებთან წაეიდა. მას გადუხდელი დარჩენოდა ეალი და ეს ძალიან აწუხებდა. ეს იმ ექიმის ეალი იყო, რომელიც დადიოდა მასთან ზამთარში ხანგრძლივი ავითმყოფობის დროს. გარდა ამისა, მისთვის მიუცილებლათ საჭირო იყო ტანსაცმელის შექნა.

სამუშაო ბევრი გამოუჩნდა. მეზობლებში იმდენი სათიბი და სამკალი ჰქონდათ, რომ ჯემსმა ექიმის ეალიც სრულიათ გადაიხადა, სემენარიაში შესატანი ფულიც მოაგროვა და ცოტათა ედელასაც შეეწია.

სემენარიაში წასელის დღე ახლოედებოდა.

— მოგიკვდა დედა შეილო, რომ საცაღალ ფულს ვერ გაძლევ, — ეუბნებოდა ჯემსს დედა გამოთხოვების წინა დღეს.

— რათ მინდა ფული? მიუგო ჯემსმა. — აი აგერ მთელი ცხრა პენსი *) — და ამასთან სიცილით ჯიბიდან ფული ამოიღო, — ეს დიდ ხანს მეყოფა; რაკი ჩავალ ჩესტერს, იქ ეუდვორტი სამუშაოს დამახვედრებს და მეტი რაღა მინდა?

— ეგ რასაკვირველია კარგია, შეილო, მაგრამ მაინც რამდენიმე დოღლა რომ გქონოდა ამ თავით უკეთესი იყო.

— უმჯობესია უფულოთ დაეიწყო და ფულით კი დავათავო, მხიარულათ შენიშნა ჯემსმა. — რომ ზამთრისთვის ფულს ვიშაენი — ამაში დარწმუნებული ვარ. უფულოთ სკოლის მასწავლებელი ვერ იეარგებს.

— მართლა აპირებ ზამთარში მასწავლებლათ ყოფნას? სიხარულით წამოიძახა დედამ.

— დიახ, ვაპირებ, მაგრამ ვინ იცის, ეგებ შემდეგ კიდევ შევიცვალო აზრი.

— მე კი ძალიან მომწონს შენი აზრი! სკოლა მოგცემს უმაღლეს განათლების მისაღებ საშუალებას. ეჰ, ნეტავი მივახწევდე იმ ბედნიერ დრომდე, როდესაც ლუკმა-პურისათვის სამუშაოს ძებნა აღარ დაგჭირდება!

— არა, მაგ დრომდე ჯერ შორსა ვართ, ჩემო დედა. ან კი რა საჭიროა, ძალიან კმაყოფილი ვიქნები, თუ რომ მთელ ჩემს სიცოცხლეს ფიზიკურ და გონებრივ შრომაში გავატარებ. ღვთის მადლით ჯან-მრთელობა არ მაკლია. ჩემი აგებულება ყველაფერს აიტანს.

ჩვენი მოსწავლეება კვირა — დილით მივიდენ სემენარიაში და პირდაპირ ლოცვას მიუსწრეს; ლოცვის შემდეგ ყულობა რომ ჩამო-

*) პენსი — ინგლისურა ფულაა, უდრის თითქმის 2 1/2 კაპ.

ატარეს, ჯემსმა აიღო და ჩაუშვა შიგ თვისი „აბოლი“, ვითარცა იმ ქერივმა, რომელმაც შესწირა ღმერთს თავის უკანასკნელი ორი წელილი.

ამას შემდეგ გარფილდს და ორივე ბოიტანებს ძალა-უნებურათ მხატვარ-რაატასათვის აუნდა მიეზადათ და მარტო რძით და პურით ერჩინათ თავი. როდესაც იანგარიშეს აღმოჩნდა, რომ თითოს ერთი კვირის განმავლობაში სულ მცირე რამე დახარჯოდათ.

— ჩინებულთა! დაიძახა გარჩამ. მაგდენი რომ დაგვიხარჯავს, კიდევ იმიტომ გავსუქდი ამ კვირის განმავლობაში: მის კლოში დაცინვა ისმოდა; რძით თავის რჩენა ვერაფრათ ეჭაშნიკებოდა.

— მე კი პირ-იკით ვგრძნობ, რომ მეტათ დემქლევედი, შენიშნა ვილიამმა. — საშინლათ გაეზღდი, მეკობრებო.

— მე რა მაძლობდა ნეტაეი! ჩამოართვა სიტყვა ჯემსმა. იმდენი ღონე მაქვს, რომ ორივეს ერთი თათით აგწევთ.

საოჯახო საქმე ჯემსს, ჰქონდა ჩაბარებული; მან მიიღო მხედველობაში ის გარემოება, რომ მისი ნათესაეები არ იყვნენ ბავშვობიდანვე დაჩვეული ისე შევიწროებულ, ღარიბულ ცხოვრებას, როგორსაც თვითონ ჯემსი და ამიტომაც ხარჯს ცოტა მოუმატა. კვლავინდებურათ რძე ახლაც უმთავრეს საზრდოს შეადგენდა მათთვის, მსოლოთ ხანდისხან ხორცი და მწვანილეულობაც ჰქონდათ.

იმ ხანებში სემენარიაში მოხდა ერთი შემთხვევა, რომელშიაც ჯემსმა თავისი არა ჩვეულებრივი ხასიათის სამტკიცე გამოიჩინა.

ერთმა თავხედობით განთქმულმა მოსწავლემ, ერთს იმ ქალაქის მცხოვრებს შეურაცხყოფა მიაცენა, ყველა მოქალაქეებმა ერთათ, როგორც საზოგადოთ ამერიკაში ჩვევით — საჩივარი შეიტანეს სემენარიაში ინსპექტორთან.

ბრენჩმა ყველა მოსწავლეთ თავი მოუყარა, ყველას სასტიკი შენიშვნა მისცა და პატროსანი სიტყვა ჩამოართვა, რომ ამნარი შემთხვევა აღარ გამეორებულყო. დამნაშავეს კი გამოგდება გადა-

ქართული
ლიტერატურის
სამეცნიერო ცენტრი

უწყებთა. მოსწავლეების უმეტესობამ ბრალდებულს მხარი დაუჭირა, რადგანაც უსამართლოთ შეურაცხყოფილათ რაცხდენ მას.

— თუ ბელლი გამორიცხეს, მეც მაშინვე გამოვალ სასწავლებლიდან! წამოიძახა ერთმა უფროს მოწაფეთაგანმა ბრენჩის წასვლის შემდეგ.

— მეც! შეუერთდა მეორე.

— მეც თან წამიყვანეთ! დაიყვრა მესამემ.

— მეც! მეც! გაისმა კიდევ რამდენიმე ხმა. ნუ იფიქრებენ ეგენი ვითომ მოსწავლე ახალგაზდობა ყოველ უფლებას მოკლებული იყოს!

საერთო გატაცებამ ბევრი მოსწავლეები დაიმორჩილა, რომელნიც მიემხრნენ უკმაყოფილოთა დასს. თითქმის ოცმა კაცმა განაცხადა თავისი შეურყეველი გარდაწყვეტილება შესაბამის სემინარიიდან გამოსვლისა და მიმართეს ჯემს გარფილდს რჩევასათვის.

მაგრამ წარმოიდგინეთ ამ აშუოთებულ მოსწავლეთა განცვიფრება, როდესაც ჯემსმა დამშვიდებით უპასუხა.

— გთხოვთ ერთი ეს ამიხსნათ: რათ უნდა გამოვიდე სემინარიიდან, თუ რომელიმეს აგდებენ?

მოსწავლეებმა ჩუმათ ერთმანეთს გადახედეს.

— ჩვენ გესურს მმართველობას ეუჩვენოთ, რომ უკმაყოფილონი ვართ, — როგორც იყო უპასუხა ერთმა მოსწავლემ.

— რითი?

— მით, რომ ბელლს აგდებენ სემინარიიდან.

— კარგი, მაგრამ ჯერ ხომ არაა გამორიცხული. ეკებ არც კი გამორიცხონ.

— მართალია, მაგრამ არ გესურს, რომ ჩვენ ამხანაგს ასე ეპყრობოდნენ.

— როგორ?

— განა შეიძლება კაცს ჩირქი მოსცხონ, სირცხვილი აჭამონ, ერთიყოფა დაუწიონ, მხოლოდ იმისთვის, რომ იგი ვილასაც ქუჩაზე ისე არ დაელაპარაკა, როგორც რიგია.

— მერე როგორ დაელაპარაკა? კიდევ ჰკითხავდა გარფილდი.

— მოქალაქე ამტკიცებს, რაღაც უშეფერი სიტყვები მითხრაო. მერე ვგ რა ჩვენი საქმეა? ჩვენ ამხანაგები ერთმანეთს უნდა ვესარჩლოებოდეთ.

— მართალია იგი თუ არა—სულ ერთია?

— რასაკვირველია.

— მე კი სხვა შეხედულობისა ვარ, მიუგო გარფილდმა. — თუ ვისმე ჩემ ამხანაგთაგანს თავის დანაშაულობით რაიმე უბედურობა შეემთხვა, მე წავალ მის გამოსახსნელათ, მხოლოდ მაშინ თუ იგი მართალია.

— ჩემის აზრით, უსინიღისობაა მოქალაქის მხრივ, თანდათან ცხარდებოდა მოსწავლე, — საჯაროდ ჩივილი სემენარიის მოსწავლეზე, აქაო და ზრდილობიანათ არ მომეპყრო!

— მე თქვენ არ გეთანხმებით; თქვა ჯემსმა, — რამდენათაც მე შემინიშნავს ბელლი მართლა თავხედია, არ დაზოგავს კაცს არც სიტყვით, არც საქმით, თუ კი ახლა ხიფათში გაება — ახიკაა იმაზე.

— მაშასადამე, გარფილდო, თქვენ არ მოგწონთ ჩვენი განზრახვა, რომ ამხანაგს დავეხმაროთ?

— სწორეთ არ მომწონს. მოიხადოს ბელლმა ბოდში შეუჩაქცოფილ მოქალაქის წინაშე და მისცეს სიტყვა ბ-ნ ბრენის, რომ კვლავ აღარ ჩაიდენს არაერთარ ურიგო საქციელს. მაშინ პირველი მე წავალ და ვთხოვ — ნუ გამორიცხავთ სემენარიიდან-მეტქი.

აღელვებული ახლგაზღობა დამშვიდდა. მოსწავლე ბელლმა აასრულა, რასაც — თხოულობდენ იმისგან ამხანაგები და აღარც გამორიცხეს. გარფილდმა კი თავისი გაშვებობით და ხასიათის სიმტკიცით ჩესტერში ბევრი ერთგულა მეკობრეები შეიძინა.

წლის მეორე ნახევარმა ჯემსს კიდევ უფრო მეტი სარგებლობა მოუტანა, ვიდრე პირველმა; მან შეიძინა ბევრი ახალი ცნობები. ეუდვორტთან მიღებული ფულით ყველა თავის საჭიროება დაიკმაყოფილა და გარდა ამისა დედასაც კარგათ შეეწია.

ბატუა.

(შემდეგი იქნება)

ზანგი და თეთრი.

(ფრანგულიდან)

(გაგმელება)

ნრი ფრთხილათ გაცოცდა თოვლიან სახურავზე და ვაყინული ხელებით მოეჭიდა საკომლეებს; ბოლოს როგორც იყო მიუახლოვდა იმ ადგილს, სადაც ჩიტი იჯდა, ერთი ხელის გაწევენა მოუხდებოდა სხვა არაფერი, რომ პატარა ჩიტი ჩაეგდო ხელში. ანრი ზეხებით მოეჭიდა სახურავის ჩუქურთმებს და ის იყო უნდა ეტაცნა ხელი ნიბლიასთვის, რომ ის უცებ აფრინდა და ისე ახლოა დაჯდა, მხო-

ლოთ სულ მეორე მხარეზე.

ანრის სულ დაეიწყა, რომ ხელის მოსაკიდებელი არ უეარგოდა, უცბათ გასწვდა ნიბლიას დასაქერათ, წატარტმანდა და წამოვიდა ძირს, სახურავზე, მერე ისეთი სისწრაფით, რომ აღამიანი თვალს ვერ მოასწრებდა. ამავე დროს მოისმა კივილი ალისასი და მისი მომლოცელი ქალისა, რომელნიც ამ ამბავს თანჯრიდან უყურებდნ.

რალაც უცნაური შემთხვევით, ანრის რომ წელზე შემოკრული ჰქონდა, ბუნრის საწმენდი ჯაჭვი მოედო სახურავის თუნუქას და ყმაწვილი ჩამოვარდნის მაგიერათ დაეკიდა ჰაერში. რასაკვირველია ჯაჭვი დიღხანს ვერ შეიმაგრებდა ყმაწვილს და ანრი ჩამოვარდებოდა დედამიწაზე. ის იყო რალა, მოისმა კიდევ კახანი.

ქვემო სართულის ფანჯრებში გამოჩნდნ მყურებლები, ესენი გაფაციცებით იცქირებოდნ და ხელებს აწვედნდნ დასაჭერათ, თუ ვინიკობაა საბრალო ბავში ჩამოვარდებოდა.

ერთბაშათ სახურავის ქვეშიდან, სწორეთ იმ მხარეზე, საცა ბავში ჩამოკიდული იყო, გამოჩნდა თოკის კიბე და კაცი.

მაყურებლები სულ-განაბული შესცქეროდნენ. მალე გამზვდავი კაცი, რომელსაც ეწადა უსათუოთ ემაწვილის გადარჩენა, მიუახლოვდა კიდევ ანრის, ეს უძრავათ ეცადა და სიცივისაგან გაბრუებულს თავი გვერდზე გადაეგლო.

კაცს ერთი ხელით მაგრათ ეჭირა კიბე, მეორე ხელი კი გააწვინა ანრისკენ. ემაწვილი ჯერ თუნუქას მილთან მიათრია, მერე კიბესთანაც. ბოლოს თავისი ძვირფასი ნაშოენი განძი შეათრია სახურავის ქვეშ და იქ ორიენი მიიმაღენ. მაყურებლებმა სინარულით ტაში დაუკრეს.

XIII.

ამ სახლ წინ მოგროვილ ხალხში ადამიანი ადვილათ გაარჩედა მაღალი ტანის კაცს, გაქვარტლული პირისახით, რომელიც გამოვიდა სახლიდან, არავის მიაქცია ყურადღება და საჩქაროთ გაუდგა მახლობელ ქუჩას. თან კმაყოფილებით ბუტბუტებდა:

— ზედი მწყალობს, ეს ერთი ხომ მოვიშორე, იმედია, ახლა მეორესაც მოვიშორებ.

ჩქარი ნაბიჯით გასწია სახლში და მიენას უბრძანა: ოთხ საათზე უნდა გამამყევე, გასაწმენდი გვაქვს ერთი კოშკ-დარბაზის ბუხრები ქალაქს გარეთო, თითოში ოთხ სუს მოკცემენ, სულ ექვსი ბუხარია გასაწმენდიო.

მიენამ თითებზე დათვალა რამდენი მოუედილა და სინარულით აღარ იყო, როდესაც ი ნგარიშა რომ ოც-და-ოთხი სუ მიემატებოდა მის ნაშოვარს.

— ანრი სადლა? იკითხა მან.

— რადგან ჩვენ ამაღამ იქ უნდა დავრჩეთ, რომ ხვალ გავწმინდოთ ბუხრები, მე ის პირდაპირ გავგზავნე, იქ დაკეინებდება.

მიენა სრული ბედნიერი იყო მაშინ, როდესაც ანრისთან იყოფებოდა და მის ქისასაც ფული ემატებოდა:

დანიშნულ საათზე მიენა მოემზადა: ბრანგეი ფესხაცმელმა და ბუხრის საწმენდი იარაღი წელზე შემოიკრა.

ფრანსუამ და მიენამ გაარეს თითქმის ნახევარი ქალაქი, გაედნენ კიდევ ქალაქ გარეთ და აღნიშნულ სოფლისკენ გაემგზავრენ. ლამდებოდა. ბინდ-ბუნდი მოეფინა გარშემო მთებს და მინდვრებს. გატიტვლებული ხეები უცნაურათ გამოიყურებოდნენ. ქარმა დაჰბერა, მალე წამოვიდა თოვლი. პატარა ხანში მიენა და ფრანსუა თეთრათ შეიმოსენ, ამ თეთრ თოვლში გარკვევით მოჩანდა მიენას პირი სახე-უბედური თრთოდა, ფეხები გაყინოდა და ევლარ დადიოდა.

— შორს არის, კიდევ? იკითხა მორცხვით ზანგის ქალმა.

— არა, უპასუხა ცბიერობით ფრანსუამ.

პატარა ხანს შემდეგ ეს კაცი შეჯგა. სულ ღამე იყო. შორიდან ას-ორას ნაბიჯზე მოჩანდა სინათლე.

— მგონი გზა დამეკარგა, წამოიძახა ფრანსუამ, ერთ წამს აქ მომიცადე. წავალ, ეიკითხავ, ახლავე მოვალ და მოგნახავ...

ყმაწვილს თან-და-თან მოუსვენრობა დაეტყო, ცუდათ გახდა, მისი უფროსი არსად იყო, რა ეშველებოდა რომ არ მოსულიყო?

აშკარათ ჩნდა, რომ გზა არეოდათ!

მიენა ახლა აღარა გრძნობდა სიცივეს, ყინვამ თან-და-თან უგრძნობელი გახდა.

უნდოდა დაეძახა, დაეყვარა, მაკრამ სიტყვები ყელში გაუჩერდა.

მიენამ თავს ძალა დაატანა, გადადგა ერთი ნაბიჯი, მეორე, მერე ერთბაშათ წატორტმანდა, ხელები გაიშვირა, თითქოს ცემას თავს აშორებოდა და გაიშორა მიწაზე, გაყინული გვამი მძიმეთ დაეცა და შავი წერტილივით დააჩნდა თეთრათ გაპენტილ თოვლზე.

XIV.

ფარჩეულობის ერთ დიდ მოვაჭრეთა შორის სახელოვან კაცათ ითვლებოდა რობისენი, მარტო იმიტომ კი არა რომ კაი აბრეშუმები ჰქონდა გასაყიდი, იგი იყო პატიოსანი და კაცთა მოყვარული.

ქართული
ლიტერატურის
სამეცნიერო ცენტრი

თავის გულადობით ბევრი სიკვდილს გადაარჩინა და სხვათა შორის ორი ყმაწვილი, რომელთაც უნდოდათ ბანაობა და ცურვა კი არ იცოდნენ. ახლაც ის იყო მხსნელი ჩვენი ანრისა.

ის იყო, რომ თოკის კიბის შემწეობით გადაარჩინა ბუხრის პატარა მწმენდელი და შეიყენა თავის სახლში.

ყმაწვილი მაშინვე ჩააწვინეს ქვეშაგებში, თავქვეშ ეღო ბლონდ მოვლებული ბალიში, რომელიც გატუტყუიანებული იყო კიდევ ყმაწვილის სახის ჭეპარტლისაგან.

ერთი გულშემმატკივარი ქერა კაცი ჩასცქეროდა უბედურს. ეს იყო ექიმი.

აქვე იდგა უძრავათ, ჩაუქრებული რობისენი, რომელიც სუნთქვას იმაგრებდა, რა არი ხმაურობა არ იყოსო. მისი ცოლიც აქ იყო, დედის უკან ამოფარებული ალისა შიშით თრთოდა.

ერთბაშათ ექიმმა, რომელსაც ეჭირა ავთამყოფის მაჯა, და ძალიან ჩაუქრებული გამოიყურებოდა, დადო საბანზე ყმაწვილის ხელი და უთხრა გარშემო მაცურებლებს:

— სუნთქავს, კარგათ გადარჩა, ხუთი წამი რომ კიდევ ყოფილაყო ისე ჩამოკიდული ჰაერში, ყმაწვილა გაიყინებოდა და აღარა ეშველებოდა. — მეორეთ იცოდეთ, ქალო, მიუბრუნდა ალისას, რომელიც თვალცრემლიანი და სინანულით იცქირებოდა, — რომ კაცის სიცოცხლე უფრო ძვირფასია, ვიდრე, ფრინველისა. ■

პასუხის მაგიერათ ბავშვა მორთო ტირილი.

ანრიმ გაიჩქუნა, თვალემა აახილა, მაგრამ სინათლე ეცა თვალეებში და ისევ დაწუჭა. სისხლმა ცოტ-ცოტა დაუწყა მოძრაობა ძარღვებში, ძალ-ღონეც სიცოცხლესთან ერთათ დაუბრუნდა, ბოლოს ფეხხედაც წამოაღვა.

ანრის პირველი სიტყვა იყო ის, რომ მოიკითხა თავისი დობილი, მაგრამ ვერაინ ვერაუერი უთხრა.

ამ ყმაწვილის აბავი ძალიან საყურადღებო იყო იმისთვის, ვინც გადაარჩინა. რობისენმა რამდენჯერმე აამბობინა ანრის ბო-

ქართული
ნაციონალური
ბიბლიოთეკა

ლოს უნდოდა შეეტყობინებინა ანრის დედობილ-მამობილისთვის, მაგრამ ყმაწვილი შეეხვეწა ნურაფერს — აცნობებთო.

სანამ არ შეიტყობდა მიენას ამბავს და არ იპოვიდა იმას, როგორ ეჩვენებოდა ფილიდორს და ფლორინას. ხომ ამას დაჰბრალებოდა მიენას დაკარგვა.

ყველა დაეთანხმა ანრის და ჯერ-ჯერობით ამაზე აღარ ფიქრობდნენ.

რობისენმა, რომელიც დიდი ყურისმგდებელი იყო ანრისა, რადგან ალისას მიზეზით ყმაწვილი კინალამ დაიღუპა, თავის საქსოვ ქარხანაში აიყვანა.

ანრი მარჯვე მუშა იყო ამ გვარ საქმეებში და მალე შეეჩვია ყველაფერს, გარდა ამისა ეს მუშაობა ერთი ათათ სჯობდა ბუხრების გაწმენდას.

ის ახლა ბედნიერიც იქნებოდა, რომ მიენას ამბის შეეტყობლობას არ ჩაეშინებინა; მას შეეძლო აქ მუშაობით სწორეთ ის მანქანა ეშოვა, რომლის შეძენა ისე უნდოდა. მაგრამ როგორ მოექცებნა მიენა, სად ეპოვა? მოსულიერდა თუ არა ცოტა ანრი, მაშინვე წავიდა იმ ქუჩაში, იმ სახლში, საცა ფრანსუა იდგა. მაგრამ იქ უთხრეს, რომ მას შემდეგ, რაც ანრი არ უნახავთ, ფრანსუა თავისი დანარჩენი ყმაწვილებით სადღაც გაჰქრაო.

ანრი დაღონებული დაბრუნდა თავის ახალ ბინაზე.

XV.

— აჩუ, ჩემო ლურჯავ! აჩუ...

— თუ ასე ვივლით, მგონი, ამაღამ ვერ მივახწევთ სახლს. თქვა ეილაკამ ბოხის ხმით.

— არც გასაკვირველია ამ აედარში, — თქვა მეორემ წმინდა ხმით.

— აჩუ, ლურჯავ!

—აჩუ, ჩემო კარგო, თუ აუჩქარებ ფეხს, მალე მიხვალ შენ ბინაზე, განა არ გინდა სახლში მისვლა.

ასე ლაპარაკობდნენ ცოლ-ქმარი ლაღუსეტები, რომელნიც მოდიოდნენ ქალაქ ლიონიდან ცარიელი თუნუქის ქურჭლით საესე პოვოსკით, ამათ რძე გაეყიდათ და შინ ბრუნდებოდნენ.

რამდენიმე ხანი თოვდა, ნამქერით იცებოდა გზა. ნელა-ნელა მიდიოდა პოვოსკა, წამ-და-უწუმ იფლებოდა ნამქერში, და ცარიელ ქურჭელს გაჰქონდა რახა-რუხი. ლურჯა დიდი გაჰირეებით ადგამდა ფეხს, ნესტოები ებერებოდა და ფრუტუნი გაჰქონდა. კიდევ ცოტა რომ გაეელოთ, სახლს მიახწევდნენ, უეცრათ ლურჯას რილასიც შეეშინდა და განზე გახტა.

—აჩუ, ლურჯავე, რა დაგემართა!

დაჰკრეს და დაჰკრეს უბედურს შოლტი, მაგრამ ლურჯა ადგილიდან არ იძროდა, თითქო გაქევებულაო.

—რა ამბავია! ჰკითხა ცოლმა.

—რა ეიცო! უპასუხა ქმარმა.

—აჩუ, გასწი ლურჯავე!

მაგრამ პირუტყვი ვერა გზით ვერ დასძრეს, ყურები გაცქეტიტა და შეშინებული იდგა.

—ჩამო ერთი, ნახე, იქნება რამეა გახარული და იმიტომ შიშობს ცხენი.

—უჰ, რა საძაგელი დარა, ძაღლი არ გაიგდება გარეთ!

კაცი ჩამოხტა პოვოსკიდან, მიინათა ლიფლიფა, რომელიც პოვოსკაზე ეკიდა, და ფრთხილათ დაუწყო ადგილს თვალიერება.

—აქ რალაცა არის, დაიყვირა მერძევე კაცმა. დადგა ლიფლიფა ძირს და დაუწყო თოვლს შინჯვა.

—ფეხსაცმელს ეხედავ:—განაგრძო მან.

—ფეხსაცმელსო, შესძახა ცოლმა,—მამ იქნება ფეხიც გამოჩნდეს!

—მოითმინე.

ॐ ॐ ॐ ॐ ॐ

მერძვეემ დაუწყო თოვლს თხრა და პატარა ხანს შემდეგ დაი-
ყვია:

— აი, მეორე ფეხიც, მუხლებიც, უთუოთ ეინზე აღამიანი ჩაფ-
ლულა თოვლში!.. ბუხრის პატარა მწმენდელი ყოვილა.

— ცოცხალია კადვე? ჰკითხა ნაღვლიანათ ცოლმა.

— არ ვიცი; ლოდევით მძიმე კია. მეტი გზა არ არის, უნდა შინ
წავილოთ.

როგორც თქვა მერძვეემ, ისეც აასრულა. ამოდენა სიმძიმე
ბუმბულივით აიღო ხელში, გაახვია იმ ჩულში, რომელიც ცხენს
ეფარა და ურეზზე დადო.

ეს იყო მიენა, რომელსაც სიცოცხლის ნიშან-წყალი არ ეტყო-
ბოდა.

მერძვეემ ლივლიფა ისეც თავის ადგილას ჩამოჰკიდა და შოლტი
მაკრათ გადაჰკრა თავის ლურჯას. ამასაც მიზეზი აღარა ჰქონდა შე-
ჩერებისა და რაც კი შეეძლო ჩქარა გასწია.

ათ წამს შემდეგ მერძვეე ცოლ-ქმარი მივიდნენ ბანაზე. სანამ
მოჯამაგირე ბიჭი ცხენს გამოუშვებდა და თავლაში დაბინავებდა,
ცოლ-ქმარმა შეიტანეს მიენა სამზარეულო ოთახში და დადევს დიდ
ცეცხლ წინ.

ამ სახლის ფანჯრიდან მოჩანდა სინათლე, რომელიც ფრანსუამ და-
ინახა ამ ორი საათის წინ. უბედურ მიენას ორი საათი გაეტარებინა ნამ-
ქერში და ახლათ მოსული თოვლი სუდარასავით გადაჰვეროდა მას.

მერძვეე დედაკაცი პატარა, მოძრავი არსება იყო, ის დროს
კუდ უბრალოთ არ დაჰკარგავდა.

ერთ წამს მოხადა ჩული მიენას, გახადა ზედ შეყინული ტანი-
სამოსი და განცვიფრდა.

— მომკვდარა? წამოიძახა ქმარმა, რომელიც ამ დროს შემოვი-
და ოთახში.

— არ ვიცი ჯერ, ეს კი უნდა გითხრა, რომ ბუხრის მწმენდავი
ბიჭი ხანგის ქალი ყოფილა.

—მართლა!.. გაიკვირვა კაცმა. ქალია თუ კაცი, თეთრია თუ შავი, რამე სასმელი უნდა დაეალეინოთ და გავათბოთ. რა ეშმაკს მოუყენია ეს ჩვენ მხარეს?

—თუ მობრუნდება, ხომ შეეიტყობთ ყველაფერს, უთხრა ცოლმა და შაქრიან თბილ წყალში სამი კოეზი კონიაკი ჩაურია. აბა ეს დაეალეინოთ,—მიშველე.

მერძევე კაცი მიუახლოვდა მიენას და ცდილობდა თავისი ლონიერი ხელებით გველო იმისთვის პირი, მაგრამ სულ ამაო იყო. კბილები ისე მაგრათ ჰქონდა მიწებებული ერთი მეორესთან, რომ ვერ გააშორა.

მერძევე კაცმა მინც იმედი არ დაჰკარგა, ამოიღო ჯიბიდან ჯაყვა დანა, გახსნა და მიაკარა მიენას მაგრათ მოკუმულ პარს, მერე დიდი ეთი ვაგლახით, დანის წვერით, როგორც იყო, გაუხსნა, მაშინ მისი ცოლი მარდათ მიუახლოვდა და პატარა კოეზით ნელა-ნელა ჩააწვეთა პირში მომზადებული სასმელი.

საბრალოს ყელში ყოუპ-ყოუპათ ჩაუვიდა, მაგრამ კაცმა გამოაცალა თუ არა დანა, კბილები ისევ ერთმანერთს მიეკრა.

—რა ვუყოთ! თქვა მერძევე კაცმა.

—ღმერთი მოწყალეა, უპასუხა ცოლმა; ახლა მაგრათ უნდა დაეზილოთ.

გალა თავისი კაკლის შკაფი, ამოიღო იქიდან ფლანელის ნაქერი, ხელთათმანივით გაიკეთა ხელზე და დაიწყო მიენას გაყინული გემის ზელა.

როდესაც თითონ დაიღალა, გადასცა ფლანელი თავის ქმარს, ახლა ის მოჰყვა ზელას.

ხან-და-ხან ორიენი შედგებოდენ, სუნთქვას შეიკაევდენ და სასოწარკვეთილებით უცქეროდენ იმას, ვისი სიკვდილისაგან გამობრუნება ძალიან უნდოდათ. მაგრამ ყველა ამაოთ რჩებოდა, მიენას სიცოცხლის ნიშნები არ ეტყობოდა.

როდესაც დაატყვეს, რომ ზელა არასა შეეღისო, გვაში ცეცხლს

მიუახლოვეს, მერე ისევ გაუღეს პირი და ორიოთ კოვზი სასმელი პარში ჩაუშვეს.

ერთბაშთ მერძევე კაცი შეკრთა.

— ნახე? უთხრა მან ცოლს.

— რა? ჰკითხა ამან.

— თითქოს გაინძრა.

— მოგელანდა, რადგან გინდოდა რომ ავრე ყოფილიყო.

პატარა ხანს შემდეგ გვამი მართლა გაინძრა.

— მართალი ყოფილხარ, ჩემო კარგო! დაიძახა ცოლმა.

მიენას თითები მოძრაობაში მოვიდა, ღრმით ამოისუნთქა, პირი ადვილათ გააღო.

— აბა დავზილოთ კიდევ, მგონი სიკვდილს გადავარჩენთ.

ცოტა-ცოტა სითბომ და სასმელმა გონზე მოიყვანა მიენა. მან თვალები გაახილა, შუბლზე ხელი გადასვა, თითქოს უნდოდა რაღაც მოესაზრა და მერე სუსტი ხმით წამოიძახა:

— „ანრი!“

ან. წ - სს.

(შემდეგი იქნება).

პირუტყვთა ჭკუა-გონება.

აიმაღნი. მონადირემ მოჰკლა ტყეში ერთი დედალი მაიმუნი და თავის კარავში წამოიღო. აქ სხვა ხალხიც იყო, მონადირის მეგობრები. ცოტა ხნის განმავლობაში კარავს მოადგა ორმოციოდე მაიმუნი, დაიწყეს შესაზარი ყვირილი და ადამიანებთან შე-

ტაკებას აპირებდნენ. მონადირე გამოვიდა და იმათ თოფი დაანახეა, მაიმუნებს თოფისა შეეშინდათ და უკან დაიწიეს; დარჩა იქ მხოლოდ ერთი, იმათი ბელადი (წინამძღვარი). ის იდგა კარავთან და მრისხანეთ აკრავუნებდა კბილებს. მონადირეს შეეძლო იმისი მოკვლა, მაგრამ, რომელიც უკვე მოჰკლა, იმისი სიკვდილიც დაენანა და ახლა ჰფიქრობდა რა უნდა ექნაო; ეს ბელადი როგორ მოვიშორო თავიდანაო? ამ დროს ბელადი დამშვიდებული მივიდა კარვის კარებთან, დაიწყო გულსაკლავათ ყმთილი და გაუშვირა ხელები. ყველა მიხვდა, რომ მკედარ მაიმუნსა თხოულობდა. როცა თხოვნა აუსრულეს, ბელადმა აიყვანა ხელში მკედარი და დაღონებული სახით გასწია სხვა მაიმუნებისაკენ. იმათმა ამ გვარმა სიყვარულმა მოკლულისადმი, ამნაირმა მწუხარებამ და გულმტყინეულებამ დააფიქრეს მონადირენი და აღთქმა დადეს, რომ ამიერიდან მაიმუნებისთვის ხელი აღარ ეხლოთ.

ერთხელ მოშინაურებული მაიმუნი მოაჯირზე იყო ჯაჭვით მიბმული ისე, რომ შეეძლო მოაჯირზე დაკიდება და დედამიწამდის ხელის დაწეღენა. მოაჯირთან ახლოს დადიოდნენ იხვები თავისი ჭუკებით. მაიმუნს მოუწონდა იმათი ხორციით პირის ჩაგემრიელება, მაგრამ როგორ უნდა ჩაეკდო ხელში? აი რა მოიგონა: ცალ-ხელში დაიჭერდა პურის ლუკმას, გადაეკიდებოდა მოაჯირზე და გაუწედიდა ჭუკებს. უგუნუ-

რი ჭუკები მიეტანებოდენ პურს, ამდროს მაიმუნი სწედებოდა მგორე ხელით, აიტანდა მალლა და წახჩობდა. მაგრამ შექმა კი ერთხელაც ვერ მოასწრო: სხვა ჭუკები და დღრონი იხეები ერთ ისეთ ყიყინსა და ყრიაშულს ასტეხდენ, რომ პატრონები მოიბრუნდენ და წაართმევდენ მაიმუნს დამხჩვალ იხეის ჭუკს.

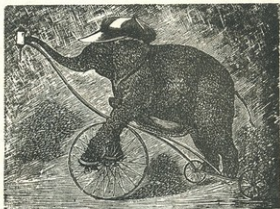
მგელი. ორმა მგელმა დაინახა მინდორში გარეული თხის გრა-

ვა. ერთი იმათგანი გაიპარა და თხრილში დამალა, მეორემ მოუარა თხებს ზე იქით გაირეკა, სადაც ძმა-მგელი იმალებოდა. რომ მირეკა თხები, მგელი ამოხტა, ეძგერა ერთ თხას ზე გამოაღადრა ყელი; მერე ორივე მგლები მოუსხდნენ აქეთ-იქით და შეახრამუნეს.

სპილო. ინდოეთში სპილოებს ამუშავებენ, როცა მძიმე რამე აქეთ გადასატანი. იქ ხშირათ სულ თავისუფლათ, უპატრონოთ დადიან სპილოები. ერთი მკზაფერი აი რას მოკვითხრობს მოშიანაურებულ სპილოზე: ერთხელ ცხენით მიედლიოდი ღყეში ბილიკზე. უტბათ

ჩემმა ცხენმა რაღაც, უსიამოვნოება იგრძნო და მე ხრინწიანი, უსიამოვნო ყვირილი შემომესმა. აქ მოსახვევი გზა იყო და როცა ის გავიარე, უნდა შეეჩერებულყოფი: ჩვენ წინ იდგა სპილო, რომელსაც ეჭირა კბილებში ნალო; ეს ნალო გადადებული იყო გზაზე და აი ამ ხეს ებლაუჭებოდა სპილო, ცდილობდა ბილიკზე გაესწორებინა, მაგრამ ვერ მოეხერხებინა. ჯერ ის ვერ გვხედავდა ჩვენ, მხოლოდთ ეგრძნო, რომ ვილაც მოდისო, და თავი გვერდზე მივიღო, რომ ხეს არ გადაედობა ჩვენთვის გზა, მაგრამ ამისათვის ხე სულ ზეზე უნდა დაეყენებინა, რის გამოც ის გადაგორდებოდა; რაიცა სპილოს არ უნდოდა და აი ამის გამო ყმუოდა ის უკმაყოფილოდ და ეს ხმა აშინებდა ჩემ ცხენს. სპილომ რომ დაინახა ჩვენი გაჩერება, თავი მალდა აიღო, ცოტა ხანს დაგვაცქერდა,

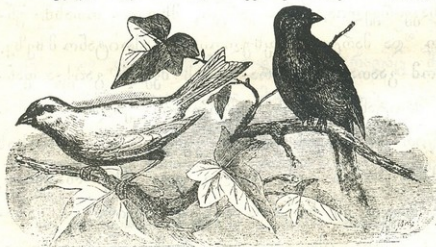
მერე ნალო გააგდო პირიდან და გზიდან ჩამოგვეცალა. მაგრამ ჩემ ცხენს ეშინოდა სპილოსი. სპილომ შეატყო ესა, და კიდევ უკან დაიწია და გაიხმაურა, მაგრამ იმ ხმით კი აღარა, როგორც წინეთ: ახლა იმისი ხმა იყო აღერსიანი, გამამხნევებელი. ცხენს მაინც კიდევ ეშინოდა. სპილო კიდევ შორს ჩამოეცალა და ისევ გაიხმაურა. ამ ხმაურობაში ახლა იხატებოდა მოუთმენლობა. ბოლოს ჩემმა ცხენმა ფეხი გადადგა. გაცვდი თუ არა ამ ადგილს, უკან მოვიხედე და დაინახე, რომ სპილო გამოვიდა ბილიკზე, ჩააგლო პარი ხეს და გაუდგა თავის გზას.

დათვი. გალიაში ჰყავდათ თეთრი დათვი, რომელსაც იქვე ედგა წყლით საესე დიდი ქვის აუზი, საბანაოთ. ამ გვარ დათვებს უწყლოთ სიცოცხლე არ შეუძლიათ და სამხეცოში ყოველთვის უმზადებენ საბანაოს. ვილაცამ, მხეცების სანახავათ შემოსულმა, იმას პურის ლავაში გადაუგდო, მაგრამ ლავაში, დათვზე კარგა მოშორებით,

წყალში ჩაეარდა. დათვი იმ წამს წყალში შესვლის გუნებაზე როგორღაც არ იყო, ლაფაში კი გულით უნდოდა ეჭამა და აი რა ჰქნა: დაუწყო წყალს თათით თავისკენ ჰკაპუნე; წყალი მოძრაობაში მოიყვანა და ლაფაშიც აქეთ-აქეთ იწეფდა. ცალი ფეხი რომ დაეღაღა, ახლა მეორეთი დაუწყო მოსმა ნიჩაბივით. ბოლოს ლაფაში მოსტურდა დათვთან, ამოიღო წყლიდან და შეჭამა.

ცხენი. ერთ ცხენს პირველი კვიცი ეყოლა. ცხენი ცალთვალა იყო და როცა კვიცი ბრმა თვალისაკენ მოექცეოდა, ხშირათ ფეხს ადგამდა, ან დაეჯახებოდა და წააქცევდა. კვიცმა ვერ აიტანა ესა და სამ თვეს შემდეგ მოკვდა. მეორე წელიწადს ცხენმა კიდევ მოიგო კვიცი. პატრონებს ეგონათ, რომ ესეც ისევე შემოაკვდებოდა, როგორც პირველი, მაგრამ ნუ იფიქრებთ. ახლა დედა გაფრთხილებული იყო და სანამ ფეხს გადადგამდა, მობრუნდებოდა, ჯერ მიიხედევდა საითა ღვას ჩემი შეილიო და მერე წაეიღოდა. ამ სიფრთხილით ის ერთხელაც არ დაჯახებია თავის კვიცს და მშვიდობით გაზარდა.

ჩიტნი. ჩიტები შეკმოსხდენ ყვავილის ღეროზე და უნდოდათ იმისი მარცვლები ეჭამათ. მაგრამ ვერ გამოიღეს მარცვლები თავ-თავიდან. მაშინ

ერთმა ჩიტმა ნისკარტით შეარხია თავი, რის გამოც მარცვლები მიწაზე

დაცვივდა, ჩამოფრინდენ ჩიტები და დაუწყეს კენკა. ასე განაგრძეს იმ დრომდის, სანამ თავ-თავი სულ არ დააცარიელეს.

თეოფ. კანდელაკი.

ბ ა მ ბ ა.

აფლოს დედა ჰკერავდა დაბამბულსაბანს. შვილი შეელოდა, უშლიდა ბამბას, თან კურკებს და ნაკავს აცლიდა.

— ერთი შესედე, დედა, თქვა თაფლომ, — ეს კურკა თითქოს თესლი იყოს.

— ძარბალია, ჩემო კარგო, ეს ბამბის თესლია, ამ თესლიდან იზდება ის ბუჩქი, საიდანაც ბამბას ჰკრეფენ.

— დედა, მაშ თესლი რომ დაუთესო ბუჩქი ამოვა?

— რასაკვირველია, ჩემო კარგო, მხოლოდ ოთახში უნდა შეინახო და მარტო საფხულობით გამოიტანო მზეზე.

თაფლომ გაათავა თუ არა დედის შველა გაიქცა ფანჩატურში, მოიტანა იქიდან ყვავილების ქილა, გაავსო ბაღის მიწით და ჩათესა ბამბის კურკა. მისი ოთახის ფანჯარა მზის ზირათ იყო, მთელი დღე მზე ანათებდა, ფანჯარაზე დადგა ეს ქოთანის თესვა ისეირა და გაზაფხულზე გაიზარდა. ისე გაიზარდა რომ დიდ ქილაში გადაარგეს, ფოთლები შედი-სედ ამოდიოდა, მაღე ზირისფერი ყვავილებიც მოიხსა.

— დედა, სად არის ბამბა, ამბობდა თაფლო, — მგონი შესცდი, ეს ბაღასია და არა ბუჩქი. ევაგილიც სულ სსვასა.

— არა, შეილო, ეს ნამდვილათ ბამბაა, მხოლოდ სსვა ჯურისა, რომელიც ბუჩქათ კი არა ბაღასათ მოდის და მხოლოდ ერთ წელიწადს იცის ნაყოფი. თესლს, მართალია, ვერ შევატყე რომ ამ ჯურისა იყო, მაგრამ ბამბა, მაინც, ორივეს ერთნაირი აქვთ. ეჯობინება, თაფლო, რომ ბიძიას წაუღო, იმის შუშაბანდში უფრო ძაღვი მიმწიფდება, თორემ, ვშიშობ, ჩვენსა ისეთი სითბო არ არის, როგორც საჭიროა. ბამბა უფრო ისეთ ქვეყნებში მოდის, სადაც საფხული უფრო ცხელია და ხანგრძლივი.

ასეც მოიქცა, ჰატარა თაფლო წამ-და-უწუმ კარბო-და ბიძასთან და ძალიან უხაროდა, როდესაც ევაგილებს ფურცლები დასცვივდა და მის მაკივრათ გამოჩნდა რაღაც თეთრი, რბილი ჰარკები. ეს იყო ბამბა. შიკ ჰარკში იდო თესლი და კარს თეთრი ძაფებივით რაღაც შემოსვყოდა. მართალია მოსვლა აკლდა, მაგრამ როცა განძა, თაფლომ ბლომთ მოაკროვა თეთრი ჰარკები მარცვლებით, შეინახა ეუთში და წამოიძახა: — ახლა ვიცი როგორ მოდის ბამბა!

დედამ უამბო რომ ამ ბამბას ართავენ და იმისგან მიტკლებს, ჩითებს, ბამბაზეის, ფლანგლებს და სსვა ბამბეულობას ქსოვენ.

მდიდარი ლატანია.

(ნათარგმნი)

ცხოვრებდა ერთი ღარიბი კაცი. ერთ-
სულ დაწვა დასაძინებლათ, მაგრამ ამ-
ოთ, ძილი მას არ ეკარებოდა და სულ ფიქ-
რობდა: რატომ არიან ქვეყანაზე გაჭირებუ-
ლი, ღარიბი ხალხი? მდიდრები რისთვის
აგროვებენ ხოლმე ფულებს? სოგს სალაროე-
ბი აქვს სავსე ფულით და შიმშილით კი
თავს იკლავს, მე რომ მდიდარი ვყოფილი-
ყავ, სულ სხვანაირათ ვიცხოვრებდი. მეც დაგხარჯავდი და
სხვებსაც არ დაუვიწუებდი.

ამ ფიქრებში რომ იყო, ერთსულ მოესმა ხმა:

— რადგან გამდიდრება გენატრება, მომიცია შენთვის
ქისა. შიგ მხოლოთ ერთი ოქროა, ამოიღებ თუ არა, მა-
გიერთ მამინვე მეორე გაჩნდება; სანამ ქისას არ გადა-

აკლებ წებლში, ფულის დახარჯვა არ შეგეძლება, ოქრო ნაფოტათ გარდქცევა.

სისარულით სწვალს თავ-ბრუ დაესხა, რის ეოფით გონზე მოვიდა. აიღო ხელში ქისა და ამოიღო ოქრო.

ხედავს ბეჩავი, რომ სამაგიერო სხვა გაჩნდა. ასე, ერთს რომ ამოიღებდა—მეორე გაჩნდებოდა.—ოჰ! რა ბედნიერება დამატედა თავს, ფიქრობდა იგი, ამაღამ მოვაგროვებ ბლომით ოქროს, მდიდარი გავხდები და სვალ ქისას წვალში გადავაგდებ. მეორე დილას სულ სხვა ფიქრები მოუვიდა თავში: „მოდით დღესაც მოვაგროვებ ოქროებსო!“ შემდეგ კიდევ მოაგროვა ოქროები, კიდევ და კიდევ, ასე რომ ქისა ვერაგვით ველარ მოიშორა.

საწვალს მოშივდა, ქოსში გამხმარი ჰურის მეტი არა მოიხარებოდნარ. ვერ წაუვიდოდა და ვერაფერს ვერ იუიღდა, სანამ ქისას არ გადააგდებდა, თორემ ოქროები სულ ნაფოტებთ ექცეოდან. შიმშილი აწუსებდა და ოქროს კი ვერ მოშორებოდა. დაღბა კიდევ ღამე, ღამეც კიდევ ფულებს აგროვებდა, გავიდა ერთი კვირა, თვე, წელიწადი ის კი ქისას მანც ვერ იშორებდა, თან-და-თან მეტი გამდიდრება მოისურვა. ცხოვრებდა უწინდებურათ სიღატაკეში და დაავიწყდა რომ უნდოდა მხიარულათ და მდიდრულათ ცხოვრება, ზოგჯერ მოვიდოდა გონზე, გაექანებოდა მდინარისკენ ქისის გადასაცდებათ, მაგრამ მაშინვე უკან დაბრუნდ-

ბოდა. მოხუცდა, მოუძღურდა, გაჭაღარდა, გაუვითლდა ისე, როგორც თქრო, მაგრამ თქროს ისევ ისე აგროვებდა და სული დალია დატაკათ ქისით ხელში.

სურ.

გ ა ს ა რ თ ზ ბ ი.

ღედა! შენ ხომ ნაბბანები გაქვს ჩვენი მოსამსახურესთვის, რომ შეაფის კარები უოველთვის დაკეტოს ხოლმე?

— კი, მერე რა?

— ისა, რომ დღეს დაკეტა დავიწუვებია და მის დასასჯელათ, რაც შიგ ტუბილი რამ იყო. უვალაფერი შევჭამე.

* *

ერთხელ ტუტია ბიჭს უთხრეს: — შენ გაბრალდებენ, ვითომ ტუბილეულობის ძალაზიდან მოგვაპაროს კანფეტები. მართალია?

— მართალია, მაგრამ მაგაში დამნაშავე ჩემი ვეჩიმა!

— როგორ!

— როგორ — და ასე: მე შეუჩივლე იმას, რომ ეელი მტკივა, მსხველბეს, იმან გაციინა და მითხრა: „აილე კანფეტები და ჭამეო, ის მოკარჩენსო“. მეც, სადაც ვნახე კანფეტები, ავიღე და ვჭამე. რომ ეთქვა ჩემთვის იუიდეო, ვიუიდეო და ვჭამდა.

წერილმანი.

ხალხური ლექსები

(წარმოდგენილი თ. კანდელაკისგან).

დახე რა ჰქნა ელიამა,
რა საქმე ჩაიდინაო:
ჯერ ჩამორეგვა ალვეი,
ნიქორს დაიღო ბინაო.
ნიქორელები ჩივიან:
„რა ძლიერ წაგვანდინაო;
ზედი-ზედ აღარ გვიაჯა,
როგორც მისის წვიმაო.
ისე გახდა ხენილი,
ტოტი არ შეარჩინაო,
ან მკედარი რითი დამარხოთ,
ან ჩვენ რა ეკამოთ შინაო?“

(ჩაწერილი ნ. ბარნაბაშვილისგან)

ხეეს ჩამოვიდა ლაშქარი
ოსისა, ჩერქეზისაო,

გვიშეღე ჩენო ბატონო,
გზა გაგვიკეთე მთისაო,
ცხინვალსა კაცი აფრინე,
ანანურს, ციხი-ძირსაო,
სულ აარჩიე ვაჟკაცი
ამღები შეილდ-ისრისაო.

გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი ✓

უწაღღოთ და უნაჯახოთ სახლია აშენებული,
შიგა ზის ჩენი ლუარსაბ უღვაშებ გაწკიპებული.

(წარმოდგენილი შეგიარდაქსაგან).

მკედარი ცოცხალს იჭერდა.

(წარმოდგენილი გ. არღიშვილისაგან)

აიღე მიწისგან, შეექმენ, გავგზანე ქვეყნის თესლოთა.

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

კოჭლი ცხვარი ერთხელ წინ მოექცევაო.

(წარმოდგენილი კ. გვასალ-ასაგან).

ქოთანში რაც არის კოვზმა იცისო. ✓

მამალმა თქვა: ყივილი ჩემი საქმეა და გათენება ღეთისაო.

სამათემატიკო გამოცანა.

ბატმა მოიყენა თავის ქუკები ტბასთან წყლის დასაღვავათ, დაი-
წახა იქ იხვი თავისი ქუკებით; იხვები და ბატები ყველა ერთათ —

20 იყვენ. ბატმა შენიშნა, რომ იხეს მეტი ქუკები ჰყავდა და უთხრა:

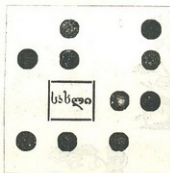
—რა ბედნიერი ხარ, იხეო, ჩემზე ორჯელ მეტი ქუკები გყავს!

—არა!—უპასუხა იხემა.—შენზე მეტი მყავს, მაგრამ ორჯელ მეტი კი არა. აი, შენ რომ რამოდენიმე ქუკს მომცემდე, ორჯელ მეტი მაშინ მეყოლება!

რამდენი ქუკი ჰყავდა იხეს და რამდენი ბატს?

(წარმოდგენილი თ. კანდელაკისაგან).

მამას აქვს ერთი ოთხკუთხიანი ბალი, რომელშიაც დგას ათი ძირი ხეხილი და მათ შუა სახლი, როგორც აქ არის ნაჩვენები. თუ მამა სახლს თავის საკუთრებათ

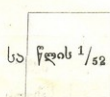

დაიტოვებს, როგორ გაუყოფს ხუთ მემკვიდრეს ამ ბალს ისე, რომ ყველას თანასწორი ადგილი შეხედეს და ორ-ორი ძირი ხეხილი?

სახტუარო ვასართობი,

ღანატეთ ისე სამი კურღლეო, რომ სამივეს ერთათ სამი ყური ჰქონდესთ, თითოს კი—ორ-ორი.

რ ე ბ უ ს ი.

ა
რე

ს

ს

ც

უარი.

რ

ანხლი
ანუ?

ს

რ 100' ბ

ს

ვს

ს

რც

დის ქმარი.

ლ

რში
კვებობთ.

ჩვ

წელიწადის
დრო.

ეპ
სუ 2' ს

უარი.

ს

ოღლას შე-
მოკლებული
სასული.

ნაგვალ
სასული.

წელიწადის
დრო.

კატის
სასული.

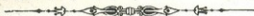
№ XI გამოცანების ახსნა:

1) მაკრატელი. 2) მდინარე.

სამათემატიკო გამოცანა: 146,672 მან. 15 კაბ.

შარადა: მამია გურიელი.

რებუსი: თავი ბუს უკავს, ფეხი ჩალასა, ნახტომი ღვეის ქალასა.

1897

„მოაგებ“

თ ვ ი უ რ ი ჟ უ რ ნ ა ლ ი

(წელიწადი მეოთხე)

გამოვა იმავე პრეტუმით

ფასი ჟურნალისა გაზაფხით:

რუსეთის ღკაკასი. ქალაქებში:	საზღვარ გარ. ქალაქებში:
ერთი წლით . . . 10 მან.	ერთი წლით . . . 13 მან.
ექვსი თვით . . . 6 „	ექვსი თვით . . . 7 „
სამი თვით . . . 4 „	სამი თვით . . . 5 „

ვისაც წლიური ფასის ერთათ შემოტანა ეძნე-
ლება, შეუძლია შემოიტანოს: 1 იანვრამდე—4
მან., 1 აპრილამდე—3 მ. და 1 სექტემბრამდე—
3 მან.

რადგან იანვრის №-რი გამოვა 1-პირველ იანვარს,
რედაქცია უმოწმიდესათა: თხოვს ჟურნალის გამოწერის
მსურველთ დამკვეთებზე დაიკეთონ, რათა რედაქციამ
მთასწორს დროზე ნომრების გაგზავნა.

ს ა ლ ჩ ე კ ი

1896 წ. უთრნალ „ჯეჯილისა“

ლ ე ქ ს ე ბ ი	№	გვერდი
კატა-ბეზია,—შ. მღვიმელისა	I	3
მთვარე ლოკულობს,—გვ. აბაშიძისა	I	14
ელისო,—შ. მღვიმელისა	I	25
მელიას ხრიკი,—ი. ეწერელისა	II	3
დედა და შვილი,—დუტუ შვეტელისა	II	23
ნატერა,—ასიგოსი	III	3
ბავშს,—გაყა-ფშაველასი	III	15
შურთხი და ინდოური,—წყევასი	III	30
ჩიტი,—ბარბარე ვოლკოვსკისა	IV	3
მგელი,—ნინოწმინდელისა	IV	16
გამოცანა (შილოერიდან),—გვ. აბაშიძისა	IV	30
მისი,—რუს-იმერელისა	V	3
გლეხის სიმღერა,—ფატრელისა	V	30
ბავშვის სიმღერა,—ტ. დ.	V	43
დედის მოთქმა,—შ. მღვიმელისა	VI	3
მატლს,—თომასშვილისა	VI	29
მაძა და შვილი,—ფელაშვილისა	VII	3
დედა და შვილი,—გაყა-ფშაველასი	VII	31
პაწაწა ქურდები,—თეოფილე კანდელაკისა	VIII	3
გაზაფხული,—შ. მღვიმელისა	VIII	17
გიგლას ფისუა,—კანოსი	IX	3

	№	გვერდი.
წყლის ცვარი, —თეოფ. კანდეკასის	IX	37
ხალხური ლექსი	IX	49
თაგეების მეგობრობა, —შ. მღვიმელის	X	3
გლეხის ბიჭუნია, —კანსისი	X	27
გლეხის ჩივილი, —გ. ფატრელის	XI	3
ია, —შ. მღვიმელის	XI	21
ქარაფშუტა და მერცხალი (ეზოპის იგაგები- დან), — დ. მესხის	XII	3
მუშის სიმღერა, —თეოფ. კანდეკასის	XII	19

მოთხრობები და წერილი ამბები: № გვერდი.

არიქა, ქურდები! (სახალწლო სურათი), —თ. რა- ზიკაშვილის	I	6
წყალ-კურთხევა (ფრანგულიდან), —ან. წ სს	I	17
სახალწლო საჩუქარი, (ფრანგულიდან) ე —კოსი	I	42
პატარა მებღე, —თ —სს	I	47
გულთმისანი (ფრანგულიდან), —კანსისი	I	49
მაროს თავ-გადასავალი, —გ. ბ —მესი	II	6
ყვავილები, —ანსონ ნიკოლაიშვილის	II	26
თოლია (ფრანგულიდან), —ან. წ —სს	II	35
ღორი და კრუხი, —აფ. მ —შვილის	II	50
ორი და (ფრანგულიდან)	II	52
ჩენი კაკლის ხე, —ეკ. გაბაშვილის	III	4
სანდროს ბელადობა (ფრანგულიდან), —ან. თ. - წ —სს	III	8
პეპელას თავ-გადასავალი (ფრანგულიდან), —ვა- ნსისი	III	17

	№	
მეფე და მათხოვარი (ფრანგულიდან), — თ —	III	58
მეცხვარე, — ბ. ღოღობისა	III	59
ფიორი, — თ. რაზიკაშვილისა	IV	5
ღვთიური ნართი (ფრანგულიდან), — ე — კოსი .	IV	18
საკვირველი ამბები (ფრანგულიდან), — ღ — ისა .	IV	24
უცნაური სალამური (ინგლისურიდან), — ინგლი- სელი ქალისა	IV	31
მუსაიფი (ბერდეტტიდან), — ჰართენ გოთუსი .	IV	39
ზაყაყები	IV	48
ლექსოს ნაპოვარი	IV	50
მწიგნობის მოყვარეობა, — თ. კანდეკასისა	IV	54
ეანო	IV	56
ნინას ქველ-მოქმედება	IV	56
ზიკი, — ჰართენ გოთუსი	V	5
ნერო (უიდიდან), — ე — კოსი	V	14
კვერნა და ციყვი (რუსულიდან)	V	54
სიმთელე სიმღირეზე უძვირფასესია	V	56
მესკია, — განასი	VI	5
გრძელი ამბავი მოკლეთ ნათქვამი (თარგმა- ნი), — უუმისთაგელისა	VI	18
მოტიტივე მინდვრები (ფრანგულიდან), — ან. წ — სა	VI	22
სეაფი, — გაჟ ფშაგელისა	VI	30
მეწისქვილე, — აღ. მ . შვილისა	VI	51
ლომი და ფინია (თარგმანი), — ბესარიონისა	VI	52
ათასი ოქრო (თარგმანი), — ბეს. ვაშაძისა	VI	53
ორი მეგობარი, — განდეგილისა	VII	5
ღროშა (ფრანგულიდან), — ეკ. მესხისა	VII	17

	№	
მეფე და მებატე (თარგმანი),—აღ. ბარნოკის . VII	34	
უბრალო ამბავი (ფრანგულიდან),—განოსი . VII	54	
უცხო და თავისიანი (რუსულიდან),—თ. კანდე-		
ლაგის	VII	57
ამოდის, ნათღება,—გაჭა-ფშაგელასი	VIII	7
ლარბების შემწეობა (თარგმანი),—ეკ. მეს-		
სის	VIII	11
უცხოელი და ჩიტები,—სან—ქესი	VIII	54
ორი თანასწორი მემკვიდრე,—თეოფ. კანდელ-		
კის	VIII	56
ზანგი და თეთრი (ფრანგულიდან),—ან. წ—ს . IX	6	
— — — — — . X	29	
— — — — — . XI	34	
— — — — — . XII	25	
სასწა (ფრანგულიდან),—ე - სი	IX	26
ვასართობი	IX	59
ნათლი-მამის ძღვენი,—კანოსი	X	8
მე და ბიძა ჩემი (ფრანგულიდან),—გ. თ - ლის . X	18	
სარწმუნოება,—ბესარიონ ვაშაძის	X	47
მეწისქვილე და ვირი,—ბესარიონის	X	49
კეთილი განზრახვით ტყუილი	X	50
ორი მეგობარი, ცუგუა და ფასუა,—თ. კანდე-		
ლაგის	XI	5
ტყუილი შიში,—გ. წყალტუბელის	XI	17
თესლი (რუსულიდან),—ბესარიონ ვაშაძის	XI	50
ძნელი ვაკეთილი (ფრანგულიდან)	XI	51
მოგზაური ბაყაყი (ვადმოკეთებული),—დ. შ. XII	4	
დაულალავი მოღვაწე მართა,—მ. დეპურა	XII	13
მდიდარი ლატაკი,—სურ.	XII	42

ცხოველთა ცხოვრებიდან		№	გვერდი.
თაგვების კკუა, — ბესარიონის	II	51
პირუტყვთა კკუა-გონება, — თეოფ. კანდელაკის	V	44
— — — —	VIII	50
— — — —	IX	53
— — — —	XII	36
ლაკლაკი, — ან. წ — სს	VI	39
ჭიანჭველების კკუა, — ისკანდერის	VI	49
ზღარბი, — ჯ. ზანთაძის	VIII	38

ბუნების მეცნიერებიდან		№	გვერდი.
როგორ ჰქრის ქარი (რუბაკინიდან), — თ. შთავრი- შვილის	II	41
საკვირველებანი ბუნებისა, — გლ. აღნაშვილის	II	48
— — — —	III	48
რატომ არის მალლა ცაში მუდამ სიცივე (რუ- ბაკინიდან), — თ. შთავრიშვილის	III	33
სხვა-და-სხვანაირი ქარი ქვეყანაზე (რუბაკინი- დან), — თ. შთავრიშვილის	IV	46
ბამბა (ბიკოვიდან)	XII	40

საღმრთო ისტორიიდან		№	გვერდი.
ღედის-ერთა ვაჟი, — გ. წყალტუბულის	I	40
საკვირველი სიზმარი, — გ. წყალტუბულის	VI	36
ქრისტეს პირველი ხატი, — გ. წყალტუბულის	VII	52
ბრძენი მეფე, — გ. წყალტუბულის	IX	51

ზღაპრები და იგავები

№

ჯერ მტერი, მერე მოკეთე,—ა. მ—შვილისა . . . I	46
ღვე-გმირი ხალხი,—იღ. აღსაზიშვილისა . . . III	51
რქა-მოტეხილი ხარი,—აღ. მ—შვილი . . . III	57
სამაგიერო,—აღ. მ—შვილისა IV	52
ორი ძმა (ჩინური ზღაპარი),—აღ. ბაწნოვისა . V	32
სამი უნარი იგავი,—აღ. მ—შვილისა V	55
ოქროს მღინარის მეფე (შტრიული ზღაპარი),— კატესი VII	21
— — — — — VIII	18
— — — — — IX	30
თაგვის ყურა (ფრანგულიდან) IX	38

ბიოგრაფიის და ნეკროლოგი

№

გვერდი.

ჯემს გარფილდის ცხოვრება,—ბატუსი I	28
— — — — — III	35
— — — — — V	40
— — — — — VIII	28
— — — — — IX	39
— — — — — X	41
— — — — — XI	23
— — — — — XII	20
გაბრიელ ეპისკოპოსი,—გ. წყალტუბელისა . . . II	44
ბარაზი —მისიონერი,—ან. წ—სა VI	43

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუმანიშვილი-წერეთლისა.

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА
„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“
 на 1897 годъ.

(четырнадцатый годъ изданія).

УСЛОВІЯ ПОДПИСКИ

съ доставкой и пересылкой:

На 12 мѣсяцевъ	10 р. — в.	На 2 мѣсяца.	2 р. 75 к.
6 " . . . 6 "	— "	1 " . 1 "	50 "
3 " . . . 3 "	50 "		

Заграницу на годъ 17 р., на полгода 9 р., на три мѣсяца 5 р.

Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа любого мѣсяца.

Для годовыхъ подписчиковъ какъ городскихъ, такъ и иногородныхъ, обращающихся непосредственно въ контору редакціи, ДОПУСКАЕТСЯ РАЗСРОЧКА на слѣдующихъ условіяхъ. при подпискѣ вносится—3 р., къ 1-му марта—2 р., къ 1-му мая—3 р. и къ 1-му сентября—2 р.

Лица, подписавшіяся теперь на будущій годъ, получаютъ газету безплатно въ текущемъ году со дня подписки.

Подписка принимается: въ Тифлисъ—въ редакціи „Нов. Обоз.“, Барятинская ул. № 8; въ Баку—въ типографіи „Авроръ“; въ Батумѣ—въ книжномъ агентствѣ М. И. Николадзе; въ Кутаисѣ—въ книжныхъ магазинахъ Чиладзе и Бежанейшвили.

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Открывая подписку на будущій годъ, редакція „Нов. Обоз.“ считаетъ нелишнимъ заявить, что всѣ сотрудники (за немногими исключ.), которые принимали участіе въ нашей газетѣ до сихъ поръ, примутъ участіе въ ней и въ будущемъ году. Кроме того, намъ общими сотрудничеству и некоторые Петербургскіе литераторы: Д. Н. Маминъ, М. А. Протополовъ (критикъ), В. Вересаевъ (сотрудникъ „Русскаго Богатства“) и др. Нашъ лондонскій корреспондентъ

ა.—ვიჩ, временно прекративший участие въ „Нов. Обоз.“, въ скоромъ времени возобновить печатаніе у насъ своихъ политическихъ писемъ. Печатаніе специальныхъ телеграммъ изъ Петербурга и отчасти изъ главнѣйшихъ центровъ Закавказья будетъ продолжаться круглый годъ.

Но улучшеніе литературнаго и политическаго отдѣловъ нашей газеты не отвлечетъ насъ отъ главнѣйшей нашей задачи— отъ обсужденія мѣстныхъ, кавказскихъ вопросовъ, стоящихъ на очереди, и отъ сообщенія возможно полныхъ свѣдѣній о событіяхъ мѣстной жизни. Мы заручились постоянными корреспондентами не только въ главныхъ городахъ Кавказскаго края, но и въ нѣкоторыхъ второстепенныхъ его пунктахъ. Многое зависитъ въ данномъ случаѣ, конечно, отъ содѣйствія мѣстныхъ дѣятелей, голосъ которыхъ мы будемъ продолжать выслушивать съ особеннымъ вниманіемъ. Пользуясь ихъ сочувствіемъ, мы съ своей стороны ни минуты не будемъ забывать, что газета должна совершенствоваться съ каждымъ днемъ; мы будемъ стремиться къ тому, чтобы читающая публика получала возможно болѣе матеріала, обработаннаго и правильно освѣщеннаго, при чемъ никогда не перестанемъ руководствоваться той основной точкой зрѣнія, которая ясна для всякаго, кто внимательно слѣдитъ за нашей газетой.

ივერია

კამოვა 1897 წელსაც

იხამე კარგადი, როგორც წინათ.

კამოვა მსოფლი 17 იანვრიდან, უკუელ დღე, კარდა იმ დღეების, რომელიც ზედ მოსდებს კვირ-უქმეებს.

ფასი კასეთის:

11	ზ. და 13 დღ.	9	პ. 60	კ	6	ზეთი	6	პ. — კ.
11	"	9	" 50	"	5	"	5	" 50 "
10	"	8	" 75	"	4	"	4	" 75 "
9	"	8	" —	"	3	"	3	" 50 "
8	"	7	" 25	"	2	"	2	" 75 "
7	"	6	" 50	"	1	"	1	" 50 "

საზღვარ-გარეთ დაბარებული 1898 წლის 1
იანვრამდე ელირება 17 მ.

თბილისს გარეთ მცხოვრებთ უნდა დაიბარონ გაზეთი
შემდეგის ადრესით:

ТИФЛИСЬ. Редакция „ИВЕРΙΑ“.

თფილისში ხელის-მოწერა მიიღება „ივერიის“ რედაქცი-
აში, ნიკოლოზის ქუჩა № 21. „ქართველთა შორის წე-
რა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების“ კანცელარიაში, სა-
სახლის ქუჩა, ქართველ თავად-აზნაურთა ქარვასლაში.

თუ თბილისში დაბარებული გაზეთი თბილისს გარეშე
ადრესზე შეცვალა ვინმემ, უნდა წარმოადგინოს რე-
დაქციაში 1 მ. ხოლო თუ ქალაქ გარეთიდან სხვა ად-
გილს გადავიდა სადმე, ქალაქს გარედეე უნდა წარ-
მოგზავნოს 40 კ.

თუ თვის განმავლობაში დაიბარა ვინმემ გაზეთი ანა მთე-
ლის წლით, მას გაეგზავნება გაზეთი შირველ იმ თვიდან,
რომელსაც დაუბარებელი აღნიშნავს.

1896 წლის ხელის-მიმწერთა საყურადღებოთ.

ვისაც გაზეთი დაბარებულა ჰქონდა 1896 წელს მთე-
ლის წლით, თუ ჰსურთ 1898 წლის პირველ იანვ-
რამდე მიიღონ გაზეთი, უნდა წარმოადგინონ ოთხი
თვის ფასი—3 მ. და 3 მ კაპ. (კაპიციების მაგიერ შეი-
ძლება ფოსტის მარკები გამოიგზავნოს). ხოლო ვი-
საც არა ჰსურს იმას მიუფა გაზეთი შეიღის თვისა და
ცამეტის დღის განმავლობაში 17 იანვრიდან.

ვისაც 1896 წელში დაბარებული ჰქონდა გაზეთი რამ-
დენსამე თვით, იმათ შეუსრულებათ დანაკლისი ნომ-
რები 17 იანვრიდან.

სარედაქციო მუშაობა 15 დეკემბრიდან დაიწყება

მიიღება ხელის-მოწერა 1897 წლისათვის ორ
კვირულ გამოცემათა მართულს

„მწყემს“-ზე

და

რუსულ „ПАСТЫРЬ“-ზე

ფასი უტურნალისა:

12 თვით „მწყემსი“ 3 მ.	6 თვით „მწყემსი“ 2 მან.
— „ორივე გამოცემა 5 „	— „ორივე გამოცემა 3 „
— „რუსული „ 3 მ.	— „რუსული „ 2 მან:

მიიღება ხელის მოწერა 1897 წლისათვის

ახალ ქართულ ყოველ დღიურ გაზეთ

„ცნობის ფურცელზე“

მომავალ წელს გამოვა მრავალი სხვა-და-სხვა ცნობებით საქართველოს ყველა კუთხიდან.

გაზეთი „ცნობის ფურცელი“ გამოვა ყოველ დღე, კვარცხანტის შემდეგ უფრო დიდის ზომის.

წლიურ ხელის მომწერთ

გაზეთთან ერთად გაეგზავნებათ უსასყიდლოთ ამ წლის დეკემბრის თვიდან

საქართველოს კალენდარი 1897 წ.

კალენდარი დასურათებული იქმნება მრავალ გვარ ნახატებით და ქართველ მწერალთა და მოღვაწეთა

სურათებით. კალენდარი შეიცავს 500-ზე მეტ გვერდს დიდს ზომისას

გაზეთის ფასი: ერთი წლით 6 მან., ნახევარ წლით 4 მან.

(სხვა კადით ხელის მოწერა არ მიიღება)
თითო ნომერი ღირს ყველგან 3 კაპეიკი
მანცხადადგის ფასი: ჩვეულებრივი სტრატეგია ჰინკელ გვერდზე 10 კაპ., მკარზე 5 კაპ.

შეღავათი ხელის მომწერთათვის
იმ ხელის მომწერთ, რომელთაც წლიურ ფასის სრულიან შემოტანა გაუძნელებათ, რედაქცია შედგათს აძლევს: ხელის მოწერის დროს 2 მან. წარმოადგინოს და მერე ყოველ თვე-და-თვე თითო მანეთი, ვიდრე წლიურ ფასს შეასრულებდეს.

პირველ იანვარიდან გაზეთი მხოლოდ იმას მიუვია, ვინც დეკემბერშივე გამოაცხადებს თავის სურვილს გაზეთის გამოწერაზე.

ადრესი რედაქციისა: Тифлисъ, Фрейлинская ул. № 13.
Редакция „ЦНОВИСЪ ПУРЦЕЛИ“.

საქმასწავლებლო ნახატებიანი ჟურნალი

„ჭ ე ჯ ი ლ ი“

წელიწადი 1933

გამოვა 1897 წელს თვეში ერთხელ იმავე პრო-
გრამით, როგორათაც აქამდის.

ქურნალში მონაწილეობის მიღება ალგვიტქვეს
ყველა ჩვენში საუკეთესო მწერლებმა.

ქურნალი „ჯეჯილი“ თუილისში დატარებით
ღირს—4 მან. ტუილისს გარეშე გავზაენით 5 მან.

ცალკე ნომრის ფასი თუილისში არის 50 კაპ.
ხელისმოწერა შეიძლება მხოლოდ წლით და ნა-
ხევარ წლით.

ხელისმოწერა მიიღება:

1) თბილისში—„წერა-კითხვის საზოგადოების“
კანცელარიაში (Дворцовая ул., д. Зем. Банка
№ 10), „ქართულ სახალხო სამკითხველოში (д. зем.
банка № 32) და თვით „ჯეჯილის“ რედაქციაში (Ар-
тиллер. ул. д. Тамамшева, возлѣ кадетскаго
корпуса).

2) შუთაისში—მ. ბეჟანეიშვილთან, და თ.
მთავრიშვილთან.

3) გორში—ა. კალანდაძესთან.

4) ბათუმში—მ. ნიკოლაძის სააგენტოში.

5) თელავში—მ. სისკარაშვილის აფთიაქში.

6) საჩხერაში—შარამან ჩხეიძესთან.

7) ელისაშვიტოპოლში: ა. მიქაბერიძესთან.

8) თიონეთში—ივ. ჩიბალაიშვილთან.

9) შვირილაში—არაბიძის წიგნის მაღაზიაში.

10) მიხაი ლოში—ი. ფანცულაიასთან.

ფოსტის აღრესი: *Во Тифлисе, во редакцію ир-
зинскаго ътскаго журнала „Джеджили“.*

რედაქტორ-გამომცემელი ან. თუშანიშვილი-წერეთლისა

საპოლიტიკო, სამეცნიერო და სალიტერატურო ნაშატებიანი გაზეთი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

„კ მ ბ ლ ი“

გამოვა 1897 წელს ყოველ კვირაში ერთხელ ერთიდან სამ თაბახამდე

კაზეთი წლიურათ ღირს გაუგზავნელათ 7 მანეთათ, ხოლო გაგზავნით 8 მანეთ. ნახევარი წლით გაუგზავნელათ 3 მან. 50 კაპ., გაგზავნით 4 მანეთ. სამი თვით გაუგზავნელათ 2 მანეთ., გაგზავნით 2 მ. 50 კ. ათო ნომერი სამ შაურათ. ხელის მომწერლებს წლის ფული შეუძლიათ ნაწილ-ნაწილათ გამოგზავნონ

ხელის მოწერა მიიღება:

თფილისში - არწრუნისფულ ქარვასლაში: „ქართულ სახალხო სამკითხველოში“, „წერა-კითხვის საზოგადოების კანცელარიაში“ და თვით „კვალის“ და „ჯეჯილის“ რედაქციაში. (Артиллер. ул. д. Тамашева, возлѣ кадетскаго корпуса).

ქალაქს გარეშე ხელის-მომწერთა შეუძლიათ მიმართონ: ქუთაისში: ვარლამ კილაძის, ე. ბეჟანიშვილის, ხეთერლოს წიგნის მაღაზიებში და ბ-ნ ლალიძესთან ზელტერის წყლის ქარხანაში. — ბათუმში: მათე ნიკოლაძის ტურნალ-გაზეთის სააგენტოში. — განჯაში: ალ. მიქაბერიძეს. — ფოთში: მიხეილ თურქიას და ი. კობრეიძეს. — მისაილაკაში (ხაშურში): იოსებ ფანცულაიას. — თაოხეთში: იე. ჩიბალაიშვილს. — გორში: არსენ კალანდაძეს. — ყვითილაში: ბ-ნ არაბიძის წიგნის მაღაზიაში. — სანჯურში: ყარ. ჩხეიძეს.

კ
მ
ბ
ლ
ი

რედაქციისაგან.

უკვლავ ზეწი ეფრწინა-გაზუთები ასაღ წლისათვის სელის მოწერის წინეთ ჳპირდების გამოცემის გამოცემა და სოპას გარკნივ და შინაარსით, სოგი გი სრუჭარსაგ (პრემიას) აღუთქვამს, მაგრამ სოგვერ თაინთ სელის არის შისი ასრულება სხვა და სხვა მიწეზების გამო. ზეწი ვაუწყებთ „კვალის“ შეითხველებს, რომ რედაქციის უოკელ ღონისძიებას ისმარს, შარ ნათლათ გამოვიდვს სელის მომწერლებათ წინაშე.

გაზუთ „კვალის“ შროგარშის გაფართოვებაზე უკვე დართულია ნება და ამით გაზუთს უფლება და საშუალება მიეცა, სრულ უოკელ დღიურ საბოლტიკო და სალიტერატურო გაზუთის გზავსათ, მსჯელობა იქონიოს როგორც რუსეთისა და საზღვარ-გარეთის ცხოვრებისა და პოლიტიკის შესახებ, აგრეთვე ზეწი ცხოვრების დღიურ საჭიბ-პორტო ვარამზუდაც.

წელსაც უკვლავ თანამშრომლებმა ადგილთქვეს თავისი კალმის ნაწარმოების მოწოდება. რაც შეეხება გარკნივ ვაუწყებარსოპას, რედაქცია ღონისძიებისამებრ აქცევს ურადლებას: ზეწი ვიბარებთ კლიშეებს უოკელთვის ღონღონიდან, პეტროპოვრიდან და ახლაც დაბარებული გვაქვს შტურგარდიდან, სოლო თბილისში შეუძლება სიონიანი ნასატების დაპქვდა, რადგან ზეწი ცხოვრების მგოდნე მსატრები თითქმის არ გვაქვს და ლიტერატურისაგ სშირათ უფუჭდება სურათები.

მომავალი 1897 წ. კვალის ხელის მომწერლებს დაურვიდებათ პრემიათ ისტორიული ალბომი (სურათები ზეწი გამოჩენილი მეფეებისა, ისტორიულ პირთა, ძველი მონასტრებისა და ციხეების, - აღწერით.)

თ ა ნ ც ხ ა დ ე ი ა

ОТКРЫТА ПОДПИСКА НА 1897 ГОДЪ
на армянкую газету

„МШАКЪ“

(двадцать пятый годъ изданія)

Въ 1897 году „МШАКЪ“ - газета политическая и литературная, какъ и въ прошлые годы, будетъ издаваться въ Тифлисѣ, по прежней программѣ

подписная цѣна съ пересылкою и доставкою на годъ — 10 рублей; на 11 и 10 мѣсяцевъ — 9 руб.; на 9 и 8 мѣсяцевъ — 8 руб.; на 7 мѣсяцевъ — 7 руб.; на полгода — 6 руб.; на 5 мѣсяцевъ — 5 руб.; на 4 мѣсяца — 4 руб.; на 3 мѣсяца — 3 руб.; на 2 мѣсяца — 2 руб.; на одинъ мѣсяць — 1 рубль.

Подписка и объявленія принимаются въ Тифлисѣ, въ конторѣ редакціи (уголь Баронской и Базари. ул.)

Объявленія принимаются на армянскомъ, русскомъ и иностранныхъ языкахъ. Цѣна за объявленія — 2 к. со слова.

Адресъ для всей имперіи: Тифлисъ, Редакція „Мшакъ“.

Адресъ для заграничныхъ подписчиковъ: Tiflis, Rédaction du journal arménien „Mschak“.

